

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճեններ և տպանական նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

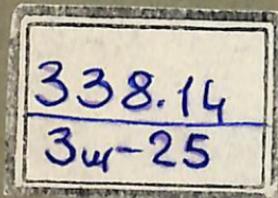
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Պրոլետարիատ բոլոր յերկրների, միացեց

ԿՈԼԻԽՈՂԱՅԻՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

(ՅԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐ
ԸՆԿ. 80.. Ա. ՅՈԿՈՎԼԵՎ, ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ ԽՈՒՀՐԴՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԾՆՈՒԹԵՆԱԿԱՆ 6-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ)

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՐԴ. ԿԵՆՏՐՈՆ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1931 թ. ԹՈՒՏՈՎ-ԴԱՆ

338.14

17 FEB 2010

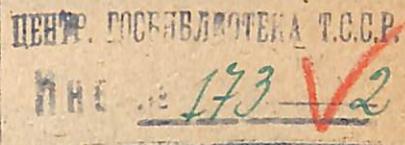
344-25

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԵՆՏՐ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՌՈՍՏՈՎԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ԼՈՒՅՑ ԵՆ ՏԵՍԼ ՅԵԿ ՎԱԶԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

1. Ա. Անդրեյև.—Սոցիալիստական շինարարության նօր ետապը 6 4.
2. Կուլտեյիլունական կոմունայի թշնամի 5 2.
3. Դրուզատնատեսական կոմունայի կամոնագրություն 2 2.
4. Սաալին.—Պատասխան ընկեր կոլխոզնիկներին 5 2.
5. Մ. Գիգայան.—Կոլխոզների մասին 6 2.
6. Վ. Խվանօվ.—Նոր ետապում 5 2.
7. Դրուզատնատեսական արտելի կամոնագրություն 2 2.
8. Կոնջ աշխատանքը կոլխոզում 8 2.
9. Ա. Անդրեյիլունական կոմիտեի պատասխանական սոցվերակառացման բնդիրները 2 2.
10. Կալենին.—Խոչվես կազմակերպել և վարել կաթնատնեսությունը կոլխոզներում 8 2.
11. Ա. Անդրեյիլունական շինարարության գոտում 8 2.
12. Հյուս, կով. Յերկը. ծխախոտագրծութական միության գիմումը 2 2.
13. Հի(բ)հ էնենակմի աշխատանքը (ընկ. Վորոշիլովի զեկուցումը) 15 2.
14. Ա. Հովհաննիսյան. յերգ մարտական փորձի (բանաստեղծությունները) 20 2.
15. Հյուս, կով. յերկրային Յ կուսկոնքերն սնցիայի բանաձեռքը 8 2.
16. Զարգացրեք կենդանաբուծությունը կոլխոզներում 15 2.
17. Շեղիպաշյուրենի կուլտուրան Հ. Կ. 6 2.
18. Միքայելա. — Դեպի նոր կենցաղը կոլխոզներում 5 2.
19. Սկսօրօնիսվ. — Պաշտպանեցեք անասուններին վարակումից 5 2.
20. Պոլգովսկի. — Առաջին ոչնորթյուն հիվանդացած պյուղ. կեն գանիններին 6 2.
21. Հնգամայիլի յերրորդ տարվա շեմքին 16 2.
22. Դրուզատնատեսական միամնական հարկը և գ. ա. սոց. վերակառուցումը 10 2.
23. Յա. Ֆելոնի. — Խոչվես կազմակերպել խոշոր կոլխոզի անտեսությունը և նրա վարչությունը, Հ. Բն պրակ. 8 2.
24. Նույնը, Հ-րդ պրակ 4 2.
25. Նույնը Յ-րդ պրակ 7 2.
26. Ա. Բասանջյան. — Անասնաբուժական կոլխոզի և նրա մասնաճյուղերի կառավարումը 20 2.
27. Ա. Մինարեգի. — Խորհրդների վերընտրությունների հիմնական խնդիրները 7 2.
28. Խորհրդների վերընտրությունների գործնական խնդիրները 8 2.

Պըոլիտարներ բոլոր յերկրների, միացեք!

ԿՈԼԽՈԶԱՅԻՆ 334
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

(ՅԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐ
ԲՆԿ. ՅԱ. Ա. ՅՈՎՈՎԱՆԻԿԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ ԽՈՒՀԲԴԻՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՄԱԿԱՆ ԱՌԵՎԱԿԱՆ 6-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ)

Թարգմ. Հ. Մ.

09.07.2

30722

О КОЛХОЗНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ

(ДОКЛАД НАРКОМЗЕМА СССР тов. ЯКОВЛЕВА НА
VI ВСЕСОЮЗНОМ СЕЗДЕ СОВЕТОВ)

НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

Ч 3536.13

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
МОСКВА 1931 РОСТОВ

Крайлит № А2060. Ростов на Дону.

Газ.-кн. тип. СККПО Ст.-Ф. Б 6 125x176 Зак. № 1691. Тираж 4000

I. ՄԵՐ ՅԵՐԿԻՐԸ ԴԱՌՆՈՒՄ Ե ԱՃԽԱՐՀՈՒՄ
ԱՄԵՆԱԽՈղՀՈՐ, ԱՄԵՆՍԱՌԱԶՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱ-
ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐ

Հնկերներ, կոլխոզային շարժման հիմնական հան-
րագումարները լավ հայտնի յեն բոլորին՝ նրանք ման-
րամասնորեն տրված են թեզիսներում։

Հիմնական հանրագումարը, հիրավի վճռականը,
կայանում ե նրանում, վոր 9 միլիոն գյուղացիական
տնտեսություններ իրենց սեփական փորձով համոզ-
վեցին կոլխոզի առավելությունների վերաբերմամբ։
Ամենաքիչը 30 միլիոն հասակավոր գյուղացիներ
ստուգեցին կոլխոզային ճանապարհի ոգտավետությու-
նը, վոչ թե զբարում զրվածի, վոչ թե տեսաբանա-
կան դատողությունների հիման վրա, այլ նրանք կոլ-
խոզային ճանապարհի ոգտավետությունն ստուգեցին
և այդ ճանապարհի ուղիղ լինելու վերաբերմամբ հա-
մոզվեցին սեփական փորձի հիմունքով։

Հնկ. Լենինն և ընկ. Ստալինը տամայակ անգամ
մատնանցում եյին, վոր արժեքավոր ե և իսկապես
նվաճված ե միայն այն, ինչ վոր ստուգված ե մի-
լիոնների փորձով, ինչ վոր միլիոններն սկսել են հա-
մարել իրենցը։

Իհարկե կոմունիստներն առաջ ել գիտեյին, վոր
խոշոր, համայնական տնտեսությունն ավելի ոգտա-
վեա ե մանր, անհատականից. կարելի յեր այստեղ
բերել ընկ. Լենինի ուղղակի հարյուրավոր հայտարա-
բերել ընկ. Լենինի ուղղակի հարյուրավոր հայտարա-

այդ գիտելին, յերբ զրանում համոզված եյին կոմունիստների կազմերն և այլ բան, յերբ զրանում համոզվեցին իրենք, գյուղացիները: Յեվ ահա այս տեսակետից, կրկնում եմ, զլխավոր և հիմնական հանրագումարը հանդիսանում ե այն փաստը, վոր տասնյակ միլիոնավոր գյուղացիներ ստուգեցին և իրենց սեփական փորձով համոզվեցին նրանում, ինչ վոր առաջ եկոնոմիկայի տեսական ուսումնասիրության հիմունքով գիտելին նազարետն յեվ տանիյակ նազարետը:

Հինգ ցուցանիշներով կարող են հանրագումարվել, ամբողջական գյուղյամբ, կոլխոզների նվաճումներն և այն ճանապարհը, վոր վերջին ժամանակներս անցան կոլխոզները:

ԱՌԱՋԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ.—Յեթե վերցնենք չորս այսպիսի թվականներ,—1928, 1929, 1930 և 1931 թվականի, գարունը և այդ չորս թվականների վերաբերմամբ հաշվենք կոլեկտիվների մեջ համախմբած գյուղացիական տնտեսությունների թիվը, ապա մենք կունենանք թվերի այսպիսի մի շարք.—1928 թվին—400 հազար, 1929 թ.—1 միլիոն, 1930 թ.—6 միլիոն և 1931 թվ. մարտի սկզբին—ավելի քան 9 միլիոն:

Ահա, ընկերներ, թվերի առաջին շարքը: Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես ե աճում գյուղացիների թիվը, վորոնք համոզվում են կոլխոզային ճանապարհի առավելություններում:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՆԻՇ.—Յեթե այդ նույն չորս թվականի վերաբերմամբ (1928, 1929, 1930 և 1931 թվի գարունը) այստեղ բերենք կոլխոզային ցանքի թվերը, ապա մենք կստանանք այսպիսի մի թվաշարք. —2 միլիոն հեկտար, 6 և կես միլիոն հեկտ., 43 միլ. հեկտ. և վոչ պակաս, քան 65 միլիոն հեկտար ներկա 1931 թվականի պլանի համաձայն:

ՅԵՐՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՆԻՇ.—Գյուղացիների այն ամբողջ մասսան, վորը 1930 թվականին համախմբվեց կոլխոզներում, իր յեկամուտն ավելացրեց ամենաքիչը մեկ և կես անգամ: Կոլխոզնիկներն այդ բանին հասան նրանով, վոր կարողացան ձին ողտագործել մեկ և կես—յերկու անգամ ավելի լավ, քան անհատականները, կարողացան գործադրել ազրութեանիկական բարեկավումները, վորոնք սովորաբար անմատկան բարեկավումները, կորոնք սովորաբար անմատկան բարեկավումներին (սկսած հողամիջելի յեն մանր տնտեսություններին վոչնչացումից մինչև համացարած մասսի վերում մաքուր տեսակի սերմացուներցանելը), կարողացան այդ հիմունքով 10—15 տոկոսով բարձրացնել իրենց բերքն անհատական տնտեսատերների հանդեպ:

ԶՈՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՆԻՇ.—Զեղանից նրանք, ովքեր յեղել են խորհրդների անցյալ համագումարում, հիշելում են, թե ինչպես ընկ. կրժիժանովվակին, իբրև մեր շում են, թե ինչպես ընկ. կրժիժանովվակին, իբրև մեր շերկը ամենամեծ նվաճում, ցուցադրում եր այն ժամանակ Շելչենկոյի անվան մեքենա՝ տրակտորային կայանը: Այն ժամանակ քարտեզի վրա պայծառ աստղական պես բոցավառվել եր այդ կայանը: Մենք այժմ զի պես բոցավառվել եր այդ կարող այդ կայանները ձեզ ցուցերել նույնական ելեկտրական միջոցով, վորովհետեւ ցաղը ել նույնական մեկ քարտեզի վրա ցուցադրելու 1200 կայանները մեկ քարտեզի վրա ցուցադրելու 1200 կայանները այդ քարտեզը գարնում են համակարգուր փորձերը այդ քարտեզը այդ քարտեզը գարնում են համակարգուր փորձերն իւլյա: Մեկ կայանի փոխարեն, վորը ցուցել կայանի փոխարեն, իսորհրդների այն հացագրվում եր այն ժամանակի, իսորհրդների այն հացագրվում եր այն ժամանակն աշխատում մագումարում, 1930 թվականի գարնանն աշխատում մեկ 159 մեքենա-տրակտորային կայան, բացի մեքենա-տրակտորային կայաններից, վորոնք ընդունակ ելին 2 միլիոն հեկտար հող: Ներկա տագրիկում ելին 2 միլիոն հեկտար հող: Ներկա տագրիկում, գարնանն արդեն կազմակերպված են 1200 մեքենա-տրակտորային կայաններից:

քենա-տրակտորային կայաններ, վորոնք արդեն պայմանագրեր են կնքել 17 միլիոն հեկտար հող ցանելու համար։ Ներկա տարվա վերջում ապահովված է 1400 մեքենա-տրակտորային կայանների կազմակերպումը։ Ահա, ընկերներ, չորորդ փաստը, վորը ցույց է տալիս, թե խորհրդային պետությունն ի՞նչ ճանապարհով և ի՞նչ չափով տեխնիկական հզոր բաղայով է հիմնավորում կոլխոզները։

Հինգերորդ ՑՈՒՑԱՆԻՇ. — Իրենց մասսայական զարգացման հենց առաջն տարում կոլխոզները պետությանը 3 և կես անգամ ավելի ապրանքային հաց ծախեցին, քան կուլակները 1926—27 թ. և մեկ ու կես անգամ ավելի, քան կարգածատերերը։

Ահա, ընկերներ, այն հանրագումարները, վորոնք մեր յերկրում պիտի գիտենա ամենայետամնաց գյուղացին, պետք է զիտենա ԽՍՀՄ-ին վերաբերող այդ ընդհանուր թվերի տեսակետից, այլ և այն տեսակետից, թե վորչամփ այդ թվերն արտացոլվել են նրա գյուղի կյանքում։ Յուրաքանչյուր կոլխոզնիկ պետք է զիտենա, վոր կոլխոզային շարժման այդպիսի հանրագումարները, այդպիսի արդյունքները նախ և առաջ բացարկում են նրանով, վոր կոլխոզը խոռոր, համախմբված տնտեսություն ե, վորը հնարավորություն ունի գործադրել և ոգտագործել տրակտորներ և գյուղատեսական մեքենաներ, մինչդեռ անհատական տնտեսությունը վանք տնտեսություն ե, վորը չունի այդ հնարավորությունը։

Ի՞նչ ե նշանակում այս բոլորն ամբողջովին վերցրած. ի՞նչ ե նշանակում կոլխոզների այս զարգացումը, վորի հետ զուգահեռաբար և վորի առաջ ընթանում ե սովխոզների զարգացումը։ Այդ նշանակում ե, վոր մենք դառնում ենք աշխարհում ամենախոշոր, ա-

մենաառաջավոր գյուղատնտեսական արտադրության յերկիր։ Մեր թեզիսներում այդ առթիվ գրված է հետեւյալը. — «սա փաստ ե, վոր 85 հազար խոռոր կոլխոզիվ տնտեսությունների համախմբման միջոցով, 1930 թվականի գարնանը ցանել են 32,8 միլիոն հեկտար, այն ժամանակ, յերբ մնացած 20 միլիոն անհատական գյուղացիական տնտեսությունները ցանել են ընդհանմենը 52,8 միլիոն հեկտար։ Այդ նշանակում ե, վոր 85 հազար կոլխոզիվ տնտեսություններ ի վիճակի յեղան իրենց դաշտերում ցանել այն ամբողջ ցանեկի կեսից ավելին (62 տոկոս), վորը կարողացան անել 20 միլիոն գյուղացիական անհատական տնտեսությունները։

Ահա, ընկերներ, այն համեմատությունը, վորը տալիս ե կոլխոզային շարժման բոլոր ավաների հանրագումարները։ Դրանք, ընկերներ, փաստեր են, վորոնց ունկնդում ե ամբողջ աշխարհը, հարկավ, այդ շանակում ե, վոր գյուղատնտեսական խոշոր արտադրանակում ամբողջ աշխարհի առաջից։

Համեմատենք այն, թե վորպիսի արագությամբ, վորպիսի ույժով խոշոր արտադրողական տնտեսություններն ընդունակ են կապիտալիզմ ստեղծել և այն, թե վորպիսի ույժով, վորպիսի արագությամբ և վորպիսի արգյունքներով այդ խոշոր տնտեսություններն ընդունակ են ստեղծել սոցիալիստական խորհրդային հասարակակարգ։ Որինակները հեռու չեն։ Հըրգային հասարակակարգ, Որինակները հեռու չեն։ Վորոնց գիտեք, վոր կապիտալիստական յերկրագուք բոլորդ գիտեք, վոր կապիտալիստական նանդիսանում են Հյուգործության կլասիկ յերկիրը հանդիսանում են Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները։ Այդ Հյու-

սիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում փաստ ե հանդիսանում հետևյալը.—այնտեղ կան 200 հազար խոշոր տնտեսություններ. մենք այստեղ «զիջում» ենք անում կապիտալիզմին և խոշոր տնտեսությունների շարքն են դասում բոլոր այն տնտեսությունները, վորոնք ունեն 200 հեկտար հող, թեպետ մենք գիտենք, վոր շատ կոլխոզնիկներ մի անդամից կը դոքեն սրա դեմ և կամեն՝ այդ ինչ խոշոր տնտեսություն ե մեզ, կոլխոզնիկներիս համար։ Բայց կապիտալիստների համար դա խոշոր տնտեսություն ե։ Յեզ ահա, յեթե վերցնենք չյուռ. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների բոլոր խոշոր տնտեսություններն ավելիքան 200-ական հեկտարով, ապա նրանց թիվը կլինի մոտ 200 հազար և նրանք միասին, այդ բոլոր 200 հազար տնտեսությունները, մշակում են մոտ կեսն այն հողի, ինչ վոր մշակում են մնացած 6 միլիոն մանր ֆերմերները։

Ավելին—յեթե դիտենք, թե ինչպես են աճում այդ խոշոր տնտեսությունները վերջին տասնամյակում, ապա կհամոզվենք, վոր Միացյալ Նահանգներում խոշոր գյուղանտեսության տարածությունն աճում ե չափազանց դանդաղ, առաջ բերելով մանր տնտեսությունների ամբողջ մասսայի դիմադրությունը, վորոնց քայլքայման գնով կապիտալիստական յերկներում աճում ե խոշոր տնտեսությունը։ Դուրս ե գալիս, վոր հողի մասնավոր սեփականության շնորհիվ կապիտալիզմի խոշոր յերկրագործական տնտեսություն ստեղծելու ունակությունը վերին աստիճանի սահմանափակված ե, չնայելով նրա տրամադրության տակ յեղած հսկայական նյութական միջոցներին. իսկ այս նշանակում ե, վոր խոշոր տնտեսություն ստեղծելու մեր խորհրդային ուղին վոչ թե մանր գյուղա-

ցինսերի ճնշման, կլանման ու քայլքայման ուղին ե, այլ նրանց համախմբման ուղին, վոչ թե կուլակների հաղթության, այլ նրանց լիկվիդացիայի ուղին ե—ամենաքիչը տասնյակ անգամ խնայողական, արտադրողական և արագ, քան կապիտալիստական ուղին։

II. ԱՄԵՐԻԿԱՆՎՈՐ ՊԱԿՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ՄԻՋԱՑՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՖԴ ՊԱԿՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Այժմ թույլ տվեք, ընկերներ, անցնել այն խընդրին, վորը կենարոնականն ե իմ զեկուցման մեջ։ Ի-հարկե, յերբ մենք քննում ենք այդ հանրագումարները, յերբ մեզանից յուրաքանչյուրը հաշվում ե կողխոզների նվաճումները ԽՍՀՄ-ի, իր ույսնի, իր հանրապետության, իր գյուղի համար, մենք իրավացի կլինենք հպարտանալ նրանով, ինչ վոր ի վիճակի յեղակ կատարել խորհրդային իրավակարգը։

Բայց իհարկե կլիներ ավելի քան սիսար յեթե մենք այդ հիման վրա թեկուզ մեկ րոպեյով փակեցինք մեր աչքերը կոլխոզային շարժման թույլ կողմերի ու պակասությունների հանդեպ։ Յեթե մենք փակեցինք մեր աչքերը կոլխոզների թույլ կողմերի և պակասությունների հանդեպ, ապա մենք բոլշևիկներ չեցինք լինի, ինքն ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր կողխոզների աշխատանքում այդպիսի պակասությունները քիչ չեն։ Ավելին՝ դրանք շատ-շատ են, քանի վոր ծագում են կոլխոզների անփառմարյունից։ Վերցրեք մեր մի վորեւ գյուղացու։ Նա գիտեր, թե ինչպես պիտի կառուցել տնտեսությունը յերեք հեկտար հողի վրա։ Հաղարավոր գործնական կանոններ նա

պահուստ ուներ, հաղարավոր գործնական կանոններ անցնում եյին սերնդից-սերունդ, հաղարավոր նշաններ, սովորույթներ, սյուներ: Այժմ դրա գոնք 90 տոկոսը քանդվել է, անգործադրելի յե խոշոր տնտեսության մեջ: Կոլխոզնիկը տնտեսությունը կառուցում ե վոչ թե 5, այլ 200—500—3000 հեկտարի վրա: Այստեղ հարկավոր են ուրիշ կանոններ, այստեղ արտադրության պրոցեսում այլ կերպ են դասավորվում մարդկանց հարաբերությունները, այլ կերպ են դասավորվում մարդկի՝ վարելու, ցանելու, կալմելու ժամանակ, այլ կերպ ե դրվում այն ամենի հաշվառքը, ինչ վոր կա: Պետք ե արդյոք զարմանալ, վոր ամեն մի կոլխոզում խիստ քննադատը կարող ե գտնել հըսկայական քանակությամբ սխալներ, շփոթություն, աշխատանքի վատնում: Փորձը դեռ նոր ե ստեղծվում, ըստ վորում այդ փորձը ստեղծվում ե սեփական սըխալների հիման վրա: Անա թե ինչու այն հարցին, թե ինչ թերություններ կան կոլխոզների տնտեսության մեջ, յես պիտի կանգ առնեմ նույնպես մանրամասն, ինչպես յես այդ արի, կառավարության հանձնարարությամբ, սովորությունների վերաբերյալ:

Կոլխոզային աշխատանքում հիմնական թերությունները, վորոնց գեմ մենք պիտի վոտքի հանենք բոլոր կոլխոզնիկներին, կայանում են հետեյալում:— 1) հաշվառքի բացակայություն կամ վատ փորակ, 2) բերքի բաշխման գործնական կիրառումը վոչ թե ըստ աշխատանքի, այլ ըստ շնչերի:

1. ԿՈԼԽՈԶԸ, ՎՈՐՈՒՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎՈՇ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՐԱՆՑ ՀԱՇՎԱՌՔԻ ՉԻ ԿԱՐՈՂ ԼԻՆԵԼ

Կակսեմ հաշվառքից: Այստեղ դուք ձեզանից մեկն ասե՞ ներողություն, մի կողմից դուք հայտարա-

բում եք, թե աշխարհում մենք դառնում ենք ամենախոշոր տնտեսության յերկիր, միևնույն ժամանակ գեկուցման վլխավոր մասն սկսում եք այսպիսի փոքրիկ բաներից, ինչպիսին հաշվառքն ե: Ով վոր փոքրաներ այդպիսի հակածառություն անել, նրա գեմ կան այդ մասին ընկ. Լենինի տասնյակ ցուցումները: Լենինն ասում եր.—«հաշվառք և վերահսկողություն աշխատանքի քանակության և մթերքների բաշխման վրա—դրանում ե քաղաքական վերակազմման եյությունը, քանի վոր պրոլետարիատի քաղաքական տիրապետությունն ստեղծված և ապահովված ե»: Լենինը տասնյակ անգամ ասում եր.—«սոցիալիզմ—այդ հաշվառք ե»: Ահա ընկ. Լենինի այդ խոսքերը հիմա պիտի վերճիշել և ինչ կերպ ել լինի, գործադրել կոլխոզների ամբողջ մասսայի վերաբերմամբ:

Հիշեցեք, ընկերներ, թե ինչում ե կայանում արտելի կարևորագույն նշանակությունը: Ձե վոր արտելի հենց նրանով ե արժեքավոր, վոր նա հանդիսանում է հասարակական տնտեսության հաշվառքի դրաբուց: Արտելներում գյուղացիները հաշվ անել են ուրոց: Արտելներում իբր հասարակական տնտեսության մեջ: Ահա վորում իբր հասարակական տնտեսության մեջ: Ահա թե ինչու նոր ույժով այստեղ պիտի ասել այն, ինչի մասին խոսում եր վլադիմիր Իլիչը 1918 թվին, յեթե վոչ հարյուր, գոնե տասնյակ անգամ, գործարանային տնտեսության, գործարանների ու ֆաբրիկաների վերաբերմամբ: Յեթե մենք ուզում ենք ունենալ ուժեղ կոլխոզներ, յեթե մենք ուզում ենք, վոր կոլխոզների տնտեսությունն իսկապես աճե որեցոր կոլխոզների մենք այդ բանին չենք հասապա առանց հաշվառքի մենք այդ բանին չենք հասական առանց հաշվառքի կողմանից հաշվառքի կոլխոզային տնտեսի, քանի վոր առանց հաշվառքի կոլխոզային տնտեսի, կառանց պատճենը լինում ե ավելի քիչ արդյունավետ, քան սությունը լինում է ավելի քիչ արդյունավետ, քան կարող ե լինել: Առանց հաշվառքի կոլխոզներ չե-

ոգտագործի վերելքի այն բոլոր հնարավորությունները, վորոնք տալիս ե խոշոր համայնական տնտեսությունը: Առանց հաշվառքի մարդիկ կիմճճվեն խոշոր տնտեսության բարդության մեջ:

Յես այստեղ կրերեմ մի որինակ (կարող ելի հարյուրավորներ բերել), թե ինչ ե կատարվում այն կոլխոզում, վորտեղ չկա ամենապարզ հաշվառք, — աշխատանքի հաշվառք ըստ նրա վորակի և քանակի ու չկա յեկամտի հաշվառք: Ահա մի կոլխոզ, վորը կոչվում ե Միլոնվիկա: Նրանում հաշվառքի գործը չեր դրված: Յեզ ահա այժմ, մոտավորապես յերկու ամսվա ընթացքում, բոլոր կոլխոզնիներն զբաղվում են մի բանով: — փորձում են թե ով, յերբ և ինչքո՞ն ե աշխատել: Ինարկե հիշելն այժմ բավական դժվար է: Համենայն դեպս ավելի դժվար ե, քան գրել այն ժամանակ, յերբ մարդիկ աշխատում եյին: Յերբ կոլխոզնիներն սկսեցին «միտները բերել», — իսկ այդ շարունակում եր տասնյակ ժողովներում, — պարզվեց հետեյալք: — կան կոլխոզային ընտանիքներ մեկ աշխատունակ անդամով, իսկ ընտանիքի վրա ընկնում ե 300—400 աշխատանքային որ: Այժմ կոլխոզային ժողովներում մարդիկ հաշիվ եյին անում, վոր յեթե մինչեւ անդամ ամեն մեկն որական աշխատեր յերկու որ, ապա այդ դեպքում այդպիսի ընտանիքը այդ 300—400 որը վոչ մի կերպ չեր ստանա: Դուրս յեկավ, վոր վոմանց ավանսները կրկնակի գերազանցել են նրանից, ինչ վոր նրանք պիտի ստանային, իսկ մյուսների վերաբերմամբ, ընդհակառակը, այդ ավանսները ստանալիքի կեսն ել չեյին կազմում, իսկ ամբողջ յեկամուտն արգեն բաժանված եր:

Հիմա պարզվում ե, վոր մի քանի ընտանիքներ աշխատանքի եյին ուղարկում անաշխատունակներին,

իսկ սրանց համար աշխատանքային որեր եյին գըրվում:

Մարդը աշխատանքի յեր գալիս 1—2 ժամով՝ նրա համար նույնպես աշխատանքային որ եր գըրվում (ծիծաղ): Մարդը գալիս եր վարչություն, ամբողջ որը վեր եր ընկնում այստեղ, — նրա համար ևս աշխատանքային որ եր գրվում (ծիծաղ):

Ի միջի այլոց, մինչև հիմա յես ինչքան վարչություններ վոր անցել եմ, ամեն տեղ տեսել եմ միենայն պատկերը: — տասնյակ մարդիկ դես ու դես են անում վարչության շուրջը:

Ահա, ընկերներ, վատ որինակի: Ձեզանից ամեն մեկն ընդունում ե, վոր այդ որինակից մի կտոր կա ամեն մի կոլխոզում:

Վորտեղ չկա հաշվառք, այնտեղ չկա խուզր տքնեսության:

Վորտեղ չկա հաշվառք, — չկա կոլխոզ վորպես կազմակերպված տնտեսություն: Ահա թե ինչու այժմ համար կոլխոզներում հաշվառքի դրվածքը վճռական խնդիր ե:

Սյս ե խոշոր տնտեսության մի շարք հիվանդություններից, մանկական հիվանդություններից առաջնը, վորոնց բուժման համար մենք պիտի վոտի հանենք կոլխոզների ամբողջ մասսային, ամբողջ կոլխոզային ակատիվին:

2. ՈՎ ՇԱՏ ՅԵՎ ԼԱՎ Ե ՍՇԽԱՏՈՒՄ, ՆԱ ՇԱՏ Ե ՍՏԱՆՈՒՄ, ՈՎ ԶԻ ԱՇԽԱՏՈՒՄ, ՆԱ ՎՈԶԻՆՉ ԶԻ ՍՏԱՆՈՒՄ

Կոլխոզների աշխատանքում 1930 թվականին ամենամվասակար թերությունը յեղել ե շատ դեպքերում գործադրվող՝ կոլխոզային յեկամտի բաշխությունը գործադրվող՝ կոլխոզային յեկամտի բաշխությունը

մը վոչ թե ըստ կոլխոզնիկների աշխատանքի քանակի և վորակի, այլ ըստ հաջերի:

Շատ յերկրամասեր մինչև հիմա ամեն տեսակ
յեղանակներով փորձում են ապացուցել, վոր Նրան-
ցում այդպիսի բաշխումը ըստ նշերի չի յեղել. Այդ-
պիսի ռայոններն ստուգելու համար մենք անմիջա-
կանորեն դիմեցինք մեծ քանակությամբ կոլլագոների,
այն մասին, թե Նրանց մոտ ինչպես ե բաշխվում յե-
կամուար:

Ամեն տեղից կոլխոզնիկները մեզ զբում եյին պատասխաններ՝ պատասխանների հակայական մեծամասնությունն ասում ե՝ «ըստ շնչերի», «ըստ ընտանիքի անդամների թվի»:

Այս հարցն առավել եյական ե կոլխոզաբժման
բախտի համար, քանի վոր փորձը ցույց ե տվել, վոր
վորտեղ գործադրվում ե յեկամտների բաժանումն
ըստ չնչերի, այստեղ չի կարելի կոլխոզնիկներին
ինչպես հարկն ե շահագրգուել աշխատանքի արդյունք-
ներով, իսկ այդ նշանակում ե, վոր այստեղ չի կա-
րելի լիովին ոգտագործել այն բոլոր առավելությունն-
երը, վորոնք կարող ե տալ հասարակական խոշոր
անտեսությունը:

Այս հարցի վերաբերմամբ թեզիսներում ուղղակի և բացահայտ կերպով ասված եւ.—«Յեկամուտի բաժանումն ըստ շնչերի և վոչ թե կոլխոզնիկի աշխատանքի քանակի և վորակի—տեղի յեւ ունեցել մի շարք դեպքերում մանավանդ Միջին Վոլգայի, Հյուսիսային Կովկասի և Սիբիրի կոլխոզներում և բոլոր գեպքերում առաջ ե բերել կոլխոզային արտադրության վերաբերմամբ կոլխոզնիկի նյութական շահագրգռվածության վիճեցում, աշխատանքի արտադրության ուղղականության խիստ իջեցում, կոլխոզնիկների աշխա-

տանքի գուրս գալու կրծատում և այս ամենի հետեւ վանքով—կողխոզների յեկամտի քչացում»:

Ու դարձյալ յես կարող եյի ձեզ բերել ուղղակի
հարյուրավոր որինակներ, թէ ինչպես յեկամուտների
բաշխումն ըստ շնչերի և վոչ թե ըստ աշխատանքի,
—հսկայական փասներ և տալիս կովոզներին; Կբե-
րեմ միայն մեկ որինակ, վորովհետեւ նա տիպիկ ե:
Այդ որինակը յես կբերեմ իրենց, կովոզնիկների խոս-
քերից: Հիմա, յերբ նրանք արդեն դառը կերպով հե-
տաժամկել են յեկամուտներն ըստ շնչերի բաժանե-
լուց, նրանք իրենց մասին պատմում են այսպես.—
աշխատանքը մեզանում կազմակերպվել եր հետեյալ
կերպ.—առավոտները վարչության անդամները շըը-
ջում են և կանչում աշխատանքի, —մեկը գնում ե,
մյուսը չի գնում, ինչպես ուզում ե: Բայ վորում աշ-
խատանքը, յեթե չհաշվենք անփութորեն կազմած,
ուղղակի գլխից ուղղ արած թղթերը, —հաշվի չի առ-
նվում վոչ եր քանակով և վոչ ել վորակով:

Ի՞նչ գուրս յեկավ դրա հատևանքով։ Ասածալով
կոլխոզիկներն աշխատում եյին մինչև հօգնածու-
թյունից վայր ընկնելն, իսկ մյուսները բոլորովին չե-
լին աշխատում։ Իսկ յերբ յեկավ հացը բաժանելու
ժանանակը, այստեղ թափվեցին բոլորը։ Ամեն մեկին
մի շնչի համար տվին 18 փուլ, իսկ հաշվի մեջ ելին
մտնում նաև այն շնչերը, վորոնք դեռ չելին ծնվել,
բայց կոլխոզի վարչության յենթագրություններով
պետք ե ծնվելին (ծիծաղ)։ Մի քանի ընտանիքների
ընկավ մինչև 180 փուլ ցորեն։ Իսկ յերբ սկսվեց
մթերումը, պարզվեց, վոր պետությանը ծախելու հաց
չկա։ Սկսեցին նորից հաշվել։ Դուրս յեկավ, վոր կոլ-
խոզիկների մի խմբակ ավելի յետացել 2000 ոռու-
լու, իսկ մյուս խմբակը պակաս ե ստացել 3000

առւրու ապրանք: Ահա մի «կարդ», վորը հանդիսանում ե ըստ շնչերի բաժանելու ուղղակի արդյունքը: Ահա թե ինչու միանգամայն դատապարտելի յետին, ինչ վոր այս առթիվ ասում են թեզիսները, իսկ թեզիսներն ասում են հետևյալը, — «այդպիսի կոլխոզներում (վորտեղ տեղի յետնենում յեկամուտներն ըստ շնչերի բաժանելը) մի շարք կոլխոզնիկներ, վորոնք լավագույններն են և ամենից զիտակիցները, ամենից հավատարիմ են ընդհանուր գործին, — աշխատում եյին աղնվորեն, իսկ մյուսները սկսում եյին խուսափել աշխատանքից և կոլխոզներն ոգտագործում եյին վորպես միջոց, աղըելու ի հաշիվ ուրիշի աշխատանքի, ընդհանուր աշխատանքից պոկել ավելի շատ, աշխատելով ավելի քիչ»:

Ահա տեսնում եք, վոր մենք այստեղ վոչինչ շենք սվաղում: Մենք կոլխոզնիկներին գիմում ենք անմիջորեն և բացահայտ կերպով: Մենք ուղղակի բերում ենք որինակներ, թե ինչպես կարելի յե կոլխոզային մեծ գործը. վորը չնայելով բոլոր թերություններին, կոլխոզնիկների ամբողջ անփորձության, հենց առաջին տարում ավելի քան մեկ և կես անգամ բարձրացրեց կոլխոզնիկների յեկամուտը, — ինչպես կարելի յե այդ գործը վիշացնել, տնտեսության հիմքը դարձնելով ամենամասսակար, շատ հաճախ կուլակների կողմից քարոզված սկզբունքը՝ յեկամուտները վոչ թե ըստ աշխատանքի, այլ ըստ շնչերի բաժանելու մասին:

Իհարկե կարիք չկա թագցնելու, վոր կարող են յերեան գալ այսպես կոչված՝ տեսաբաններ, վորոնք կասեն. — «թույլ տվեք այդ ի՞նչ եք անում դուք: Դուք մեզ դեպի յետ եք կանչում: Մենք ուղում ենք դնալ դեպի մաքուր կոմունիզմ, ուղում ենք գնալ

առաջ, յերբ ամեն մեկն ել հավասար կստանա, իսկ դուք կառավարության հանձնարարությամբ պաշտպանում եք յեկամաների բաշխումն ըստ կոլխոզնիկների աշխատանքի քանակի և վորակի...»: Պետք ե ասել, վոր մի ավելի մեծ հիմար բան, քան այդ թերիան ե, դժվար և պատկերացնել: Ճիշտ չե, վոր կոմունիստական հասարակության մեջ մարդիկ պիտի հավասար ստանան. կոմունիստական հասարակության մեջ, վորը պիտի լինի բարձր արտադրողական հասարակություն, յուրաքանչյուրը պիտի ստանա ըստ կարիքի, քանի վոր ամեն ինչ հերիք կլինի, իսկ աշխատանքը կդառնա մարդկանց սովորություն:

Իսկ քանի գեռ ամեն ինչ հերիք չե բոլորի համար, քանի գեռ տնտեսության գոյության համար անհրաժեշտ և աշխատավորի նյութական շահագրգրության մեջ իր աշխատանքի վարձատրության չափով, յեկամուտը բաշխելու միակ սոցիալիստական ձևը հանդիսանում ե ըստ աշխատանքի բաշխումը (նրա քանակի և վորակի հաշվառքով): Ահա թե ինչպես կիմներ գործն այն մարդկանց վերաբերմամբ, ով վործ կաներ զվիթ հանել այդ խղճուկ թերիան: Գործնականում ել այստեղ-այստեղ կուպակները վրափառում են կոլխոզնիկների ականջին, թե ըստ աշխատանքի բաշխումը, ու մի քայլ ե դեպի յետ, թե իստանքի բաշխումը, ու մի քայլ ե դեպի յետ, թե իստանքի կական կոմունիզմ իբր թե նշանակում ե ամեն ինչի հավասար բաժանում:

Իսկ իրականում ի՞նչ ե ստացվում: Իրականում «հավասար» բաժանումն ըստ շնչերի նշանակում ե ամենախորն անհավասարություն, քանի վոր այստեղ, վորտեղ կիրառվում ե ըստ շնչերի բաժանումը, այնտեղ ով աշխատում ե նույնի ասանում յեկամտի այստեղ ով աշխատում ե նույնի ասանում յեկամտի կորզողը, վորը բաժինը, վորին արժականության ամսությունը՝ կորզողը, վորը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԱՅԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՈՒՅՆ
ՎԻՃԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՈՒՅՆ

կովսողը համարում ե իբր ուրիշի աշխատանքով ապ-
րելու միջոց, շահում եւ Սա փաստ ե:

Իսկ կուլակը ման ե գալիս և թունալից կերպով
ծիծաղում ե: Նա ասում ե այն մարզուն, վորը շատ
ե աշխատում. «աշխատանքը հիմարներին ե սիրում.
ի՞նչու իզուր աշխատել միևնույն ե, ավելի չես ստա-
նա»: Իսկ նրան, ով չի աշխատում, կուլակն ասում
ե.—«ինչու աշխատել, ինչու իզուր ույժ վասներ
միևնույն ե, դու քոնը կստանա»: Այս բանը ամեն
մի կովսողում կարելի յե լսել: Սրանք կուլակային
խոսքեր են: Սյդպիսի կուլակային խոսքերի դեմ մենք
պետք ե փոտքի հանենք բոլոր կովսողներին, իսկ այն
«տեսաբաններին», վորոնք փորձ կանեն պաշտպանել
յեկամուտների բաշխումն ըստ շնչերի, մենք ըստ ար-
ժանույն կանվանենք այն, ինչ վոր նրանք հանդիսա-
նում են իրականում,—կուլակային գործակալներ:

Մի քանիմներն ել այսպես են ասում,—յեկա-
մուտների բաշխումն ըստ աշխատանքի և վոչ թե ըստ
շնչերի իբր թե վնասում ե չքավորությանը: Հարկ ե
լինում լսել այսպիսի փաստարկում: Արդյոք ուղիղ ե
այդ: Յեկեք քննենք: Ի՞նչ միթե չքավորը, առավել
ես բատրակը, չգիտե աշխատել: Ի՞նչ, նա ուրիշնե-
րից վատ ե աշխատում: Միթե բատրակը չի անցել
կուլակի մոտ 18 ժամ աշխատելու դպրոցը:
Միթե աշխատանքի ընթացքում, մրցության ժամա-
նակ չքավորն ու բատրակն ուրիշներից վատ պիտի
աշխատեն: Վոչ: Իսկ յեթե նրանք ուրիշներից վատ
չպիտի աշխատեն, ուրեմն ուրիշներից պակաս ել չպի-
տի ստանան: Ահա թե ինչու վոչ մի կերպ չի կարե-
լի ուղիղ համարել այն յենթադրությունը, վոր իբր
թե չքավորին պաշտպանում են նրանք, վորոնք քա-
րոզում են յեկամտի բաշխումն ըստ շնչերի: Ամենե-

վին վոչ նրանք վոչ թե չքավորին են պաշտպանում,
այլ կուլակին, հարկավ, կուլակը սովորել ե ուրիշի
աշխատանքով ապրել:

Իսկապես ովկ կտուժի ըստ շնչերի բերքի բաշ-
խումը վճռականապես դադարեցնելուց, նա, ով չի
ցանկանում աշխատել, նա, ով կովսող ե յեկել իբրե
կորպիչ և վոչ թե իբր աշխատող, նա, ով կովսող ե
յեկել իսկապես չուզենալով կովսողնիկ լինել, իսկ
այդպիսիները յենթակուլակներ ու կուլակներ են:
Կուլակը հսուց սովորել ե ապրել ի հաշիվ ուրիշի
աշխատանքի, հենց դրա համար ել նա կուլակ ե յե-
ղել: Կուլակը—դա այն ծույն ե, վորի համար աշ-
ղել: Կուլակը—Ահա այդ ծույլի, կուլա-
խառում եյին չքավորները: Ահա այդ ծույլի, կուլա-
կի գեմ ել մենք կանգնած ենք: Ահա այդպիսի թամ-
կի գեմ ել մենք վորոնք ուղում են կովսողն ոգտագոր-
քաների գեմ, վորոնք ուղում են կովսողն ոգտագոր-
քաների գեմ, վորոնք ուղեն իրենց հարևանի, բարեկալիդ
ծեր վորպեսզի ապրեն իրենց հարևանի, բարեկալիդ
կովսողնիկի աշխատանքի հաշվին, մենք վոչ ենք ա-
նում կովսողնիկներին վոտքի յենել:

Կուլակը վորձում ե կովսող սողոսկել նրա հա-
մար, վորպեսզի այստեղ ել շարունակի գործնակա-
մար, վորոնք ուրիշ են, լենինյան: Լենինն ասում եր
ները, վորոնք ուրիշ են, լենինյան: Լենինն ասում եր
այսպես:—«ով չի աշխատում, նա թող չուտի»: Ահա
սոցիալիզմի գործնական պատվերանը: Այդ նույնը
հիմա ասված ե մեր թեզիմներում, այդ նույնը մենք
ինքում ենք հաստատել: Մեր թեզիմներում ասված
ինքում ենք հաստատել: Վագ ե աշխատում, նա շատ
ե այսպես:—«ով շատ և լավ ե աշխատում, նա վոչինչ չի ստա-
նանում, ով չի աշխատում, նա վոչինչ չի ստա-
նանում»: Հենց այս ել, ընկերներ, պետք ե գառնա կոլ-
ունում: Հենց այս ել, ընկերներ, պետք ե գառնա կոլ-
ունում: Հենց այս ել, ընկերներ, պագմակերպման փաստական
խոզների տնտեսության կազմակերպման փաստական
խոզների պագմակերպման փաստական խոզների պագմակերպման

վոր յեթե դուք ընդունեք մեր առաջարկի այդ մասը, ապա խորհրդների համագումարին կաջակցե կոլխող-նիկների ամբողջ մասսան, Միայն կուլակը դեմ կի-նի, վորովհետև նա ամեն կերպ աշխատում է կոլխող-ներում պաշտպանել աշխատանքի կազմակերպման և բաշխման այնպիսի ձե, վոր ցույց տա կոլխողի վոչ թե առավելությունը, այլ ընդհակառակը, նրա վատ ու թույլ կողմերը: Իսկ նախկին չքափորն ու միջա-կը,—այժմյան կոլխողնիկը, առավել ևս կոլխողնիկնե-րի ամբողջ գիտակից, ակտիվ մասը կողմա-կից կինի այն բանին, վոր արգեն այս տարի, ար-դեն այս գարնանից սկսած վերջ տակ յեկամուտներն ըստ շնչերի բաշխելուն:

III. ԴԵՊԻ ԳՈՐԾԱՐՔԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄ

Ի՞նչպես կազմակերպել յեկամտի բաշխումը կոլ-խողում. այս խնդրի հետ անխզելիորեն կապված ե այն հարցը, թե կոլխողներում աշխատանքի կազմա-կերպման ի՞նչ ձե անհրաժեշտ ընդունել նրա հա-մար, վորպեսզի լիովին հայտաբերվեն կոլխողի բոլոր առավելությունները, նրա համար, վորպեսզի իսկա-կական, ամուր հիմք դրվի յեկամուտը վոչ թե ըստ շնչերի, այլ ըստ աշխատանքի բաժանելուն: Այսպես զիսից հսարելու բան չկա, ընկերներ: Այստեղ պար-զապես հարկավոր ե մոտիկից գիտել, թե ինչ ե ցույց տալիս լավագույն կոլխողների փորձը: Իսկ այդ փոր-ձը ցույց ե տալիս, վոր կոլխողներում աշխատանքի կազմակերպման միակ ուղիղ յեղանակը հանդիսանում ե գործարքային սիստեմը, վորովհետև նա թույլ ե տալիս յուրաքանչյուր կոլխողնիկի շահագրգուել ա-խատանքի արդյունքների վերաբերմաք: Բացի այդ,

գործարքային աշխատանքի դեպքում վոչ մի կերպ չես կարող ըստ շնչերի բաժանում կատարել:

1. ԳՈՐԾԱՐՔԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄԻ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Յեթե դիտեր թե ինչ ե ներկայացնում գոր-ծարքային ձեր լավագույն կոլխողներում, ապա պետք ուղղակի ասել, վոր այդ գործարքային ձեի եյու-թյունը կայանում է հետեւյալում,—յեթե դու, որի-նակի համար, վարել ես այս ինչ քանակությամբ նեկտար, դա քեզ համար կիաշվի մեկ աշխատանքա-նեկտար, այս գարնանից սկսած վերջ տակ յեկամուտներն ըստ շնչերի բաշխելուն:

Յեթե դիտենք այս, ինչ վոր ցույց ե տալիս լա-վագույն կոլխողների փորձը, ապա կհամոզվենք, վոր վագույն կոլխողների փորձը, ապա կարևոր ե այնպիսի գործարքային ձեն առանձնապես կարևոր ե այնպիսի գործարքային ձեն առանձնապես կարևոր ե բան-մումենաներում, յերբ սուր կերպով զգացվում ե բան-ավորական ույժի պակասություն և յերբ շատ աշխա-վորական ույժի պակասություն և յերբ շատ աշխա-տանք ե կուտակվում: Որինակի համար վերցնենք բերքահավաքը: Վերջինս զյուղատնտեսական արտա-բերքահավաքը: Վերջինս զյուղատնտեսական արտա-բերքահավաքը: Վերջինս զյուղատնտեսական արտա-բերքահավաքը: Վերջինս զյուղատնտեսական արտա-բերքահավաքը: Վերջինս զյուղատնտեսական արտա-բերքահավաքը:

Այստեղ կոլխողային կազմակերպության բոլոր պահասություններն ու թուլությունները յերևան են գալիս մի առանձին պարբությամբ։ Այստեղ մի անգամից կատարվում են մի քանի աշխատանքներ, — խուրձեր կապելը, կալսելը, աշնանավարը, աշնանացանը, հացի տեղափոխումը հանձնման կետերը և այլն։ Այստեղ չափազանց հեշտ ե խճճվել։ Մինչդեռ, յերբ ուսումնասիրում եյինք այս, թե ինչպես ե ոգտագործվում աշխատանքը կոլխոզներում, մենք հայտաբերեցինք այսպիսի փաստ, նույնիսկ այնպիսի սուր մոմենտներին, ինչպիսին են շարքամիջյան մշակումների, կալսելու մոմենտները, — կոլխոզում յեղած բանվորական ուժին անտանելի կերպով ե ոգտագործվում։ Սա չի նշանակում, թե կալսելու մոմենտին այստեղ չի յեղել անսովոր իրարանցում։ Յես առիթունեցա լինել շատ կոլխոզներում, բերքահավաքի, կալսելու մոմենտին։ Յեթե մակերեսային կերպով նայել, կարող ե թվալ, վոր բոլորն զբաղված են, բոլոր գոնե վազում են, բոլորն իրար են անցել թայց յերբ կոլխողային ինստիտուտը մի շարք կոլխոզների որինակներով հաշվեց, թե այդ մոմենտին վորքան մարդ կարող ե ոգտագործվել վորքա՞ն աշխատունակներ կան և փաստորեն քանի՞ն են աշխատում, ապա պարզվեց, վոր փաստորեն, իրականում, ոգտագործվում ե պահեստի բանվորական ույժի $\frac{1}{3}$ -ից մինչև $\frac{2}{3}$ -րդ մասը։ Դա մի պարզ որինակ ե, թե ինչ ե նշանակում գործարքային ձեի բացակայություն։ Մարդիկ հոգս են քաշում, վազում են, կարծես թե բոլորն ել աշխատում են ամբողջ 100 տոկոսվ, իսկ գործնականում, մանավանդ յերբ գործարքային ձեի բացակայությունը միանում եր ըստ շըն-

շերի յեկամուտը բաշխելու հետ, — յեղած բանվորական ույժը միայն չնշին չափով եր ոգտագործվում։ Ահա թե ինչու գործարքային ձեին անցնելու հարցը, այս հարցը, վոր հարկավոր ե ամենուրեք, բոլոր կոլխոզներում գործնականում կիրառել այն, ինչ վոր այժմ կիրառում են միայն լավագույն կողմոզները, — մեզ համար դառնում ե բոլոր հարցերի խոզները, մեր խորհրդների համագումարի գլխավոր հարցը։

Իսկ ի՞նչ ե ցույց տալիս վորքն այն դեպքերում, յերբ կոլխոզնիկներն անցել են գործարքային ձեին. կրերեմ մի քանի որինակները։

Կոլխոզում գործն սկսեցին աշխատանքն ըստ ժամանակի վարձատրելուց և ապա անցան գործարքային ձեին. հետևանքն այն յեղավ, վոր որական մեկ մարդու վրա ընկնող վարը բարձրացավ $\frac{1}{3}$ -ից մինչև $\frac{1}{2}$ հեկտար։

Լենինյան կոլխոզում անցան գործարքային ձեին — աշխատանքի դուրս գալլ մի անգամից ավելացավ մեկ ու կես անգամ։

Կալինինի անվան կոլխոզում անցան գործարքայինին և աշխատանքի դուրս գալլ մի անգամից բարձրացավ $\frac{1}{3}$ -ից մինչև $\frac{1}{2}$ հեկտար աշխատանքի գործում մարդ 60-ից մինչեւ 100 տոկոսի չափ։

Առանց գործարքային ձեի կոլխոզում որական մի կերպ յոլա եյին տանում $\frac{1}{3}$ -ից մինչև $\frac{1}{2}$ հեկտար։ յերբ անցան գործարքային ձեին, սկսեցին մշակել որական 1,5 հեկտար։

Դրիմի կոլխոզներում որավարձով աշխատելու ժամանակ մեկ հեկտար ծխախոտ ցանելու վրա ծախսում եյին 180 մարդ — որ, անցան գործարքային ձեւին — սկսեցին ծախսել 40—60 մարդ — որ։

«Սոցիալիզմի ուղի» կոլխոզում պրոպագնի կուլտուրաների մեկ հեկտարը 10 ժամյա բանվորական որում մշակում եյին 25 մարդ, անցան գործարքային ձեին և դուքս և գալիս, վոր նույն հեկտարը նույն բանվորական որում մշակում եյին 8—10 մարդ:

Նույն կոլխոզում ջուր կրողը մինչև գործարքային վարձառությունը որական կրում եր 2 տակառ ջուր յերբ անցան գործարքայինին, նույն ձիով սկսեց տանել 14 տակառ (ծիծաղ):

«Լենինի ուղին» կենդանաբուծական կոլխոզում կովկթուհին սպասարկում եր 10—12 կովի. անցան գործարքայինին և նա սկսեց սպասարկել 14—15 կովի:

Մնդրկովկասի բամբակ մշակող կոլխոզում կոլխոզուհիները գործարքային ձեին անցնելուց հետո սկսեցին յերկու անգամ ավելի բամբակ հավաքել:

Յերբ մենք հաշվեցինք, թե հացահատիկային կոլխոզում քանի աշխատանքային որ և պահանջվում մեկ հեկտար մշակելու համար, պարզվեց, վոր մի կոլխոզում ծախսվել ե 55, մյուսում—20, 13, 21 և այլն: Ինչումն ե բարը, Պարզ ե—վորտեղ գործարքային ձե և, այստեղ բավական ե 13—14 աշխատանքային որ, իսկ վորտեղ այդ չկա—այստեղ 25 որն ել քիչ ե:

Վոչ մի հրաշք չի լինում: Ամբողջ գործը նրանումն ե, թե ինչպես կկազմակերպվի աշխատանքը: Ամբողջ գործը նրանումն ե, վորպեսզի վերացնել յեկամտի բաժանումն ըստ շնչերի և վորպեսզի ըստ աշխատանքի յեկամուտը բաժանելու տակ այնպիսի հիմնաքար գնել, վորի վրա հիմնված ե աշխատանքի կազմակերպումը լավագույն կոլխոզներում:

Վերջերս կոլխոզկենտրոնը հրավիրում եր լավա-

դույն կոլխոզների խորհրդակցություն, այսինքն այնպիսի կոլխոզների, վորոնք ամենալավ արդյունքներ են տվել աշխատանքի կազմակերպման բնագավառում: Յեվ ի՞նչ պարզվեց: Այստեղ, վորտեղ կոլխոզը լավ ե կազմակերպված, այստեղ աշխատանքի կազմակերպման հիմքը ե գարձրած գործարքային ձեր: Հենց կոլխոզնիկների տված լուրերի համաձայն, կոլխոզում կարգապահներությունը գործարքային ձեի բացակայության դեպքում այսպես ե պատկերանում:— Կոլխոզնիկը վեր ե կենում առավոտյան ժամը 8-ին, դաշտային աշխատանքի ամենասուր շրջանում: Դրանից հետո նա ժամերով պայմանավորվում ե հարևանի հետ, փնտրում ե ձին, փնտրում ե զութանը, բզեզում ե լծափոկերի հետ, վոլորում ե մետաղալարը և դաշտգուրս գալու համար պատրաստ ե լինում այն ժամանակ, յերբ ըստ միջակների հին սովորության, հարկավոր եր ճաշի նստել: Այստեղ, ուր չկա գործարքային ձե և ուր լայնորեն գործադրվում ե յեկամուտաների բաշխումն ըստ շնչերի, — այստեղ այսպիսի փաստեր նկատվում են և մենք կարծում ենք, վոր սրանց պետք ե վերջ տալ (Ճայներ—Ճիշտ ե, ճիշտ ե):

2. ԳՈՐԾԱՐՔԱՅԻՆ ԶԵՎԸ ԳՈՐԾԱԴՐԵԼԻ ՅԵ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Վորպեսզի կատարյալ պարզություն մացնել այս հարցում, քննենք դեռ ևս հնարավոր հակածառությունները գործարքային ձեի լայն կիրառման դեմ: Գործարքային ձեի դեմ զանազան առարկությունների գործարքային մեջ շատ հաճախ լսվում ե, վոր իբր թե այդ ձեն անհիմաքար գնել, վորի վրա հիմնված ե աշխատանքի կազմակերպումը լավագույն կոլխոզներում:

Ների աշխատանքին։ Կրկնում եմ, կոլխոզկենտրոնը հրավիրել ե լավագույն կոլխոզների հատուկ խորհրդակցություն, նվիրված՝ կոլխոզներում աշխատանքի կազմակերպման հարցերին։ Այս խորհրդակցությունն իր վորոշման մեջ գրանցեց այն, ինչ վոր թելադրում ե լավագույն կոլխոզների պրակտիկան։ Դուրս ե գալիս, վոր գործականում գործարքային ձեզ կիրառվում ե և այդ գեղագում առանձնապես խոշոր դժվարություններ չեն հանդիպում։

Աշխատանքի վերաբերյալ խորհրդակցությունը բոլոր կարևորագույն աշխատանքները բաժանեց 5 խմբակների, մոտավորապես հետեւյալ ձևով.—թեթև աշխատանքների թվին են պատկանում՝ աղբ և սերմացու կրելը, կալմելիս հարդի տեղափոխումը, ցանքի ժամանակ ձեռքի տակ աշխատողի աշխատանքը և այլն. միջակ աշխատանքների թվին ե պատկանում՝ մոտավորապես հետեւյալը.—կուլտիվատորների վրա աշխատելը, ձեռքերով արմատապտուղներ հանելը, քաղնանը, բուլը տալը, վարը, խուրձ կապելը, հանքային պարարտացումներ ցանելը և այլն. ծանր աշխատանքների թվին են պատկանում՝ արմատահատումը, կթելը, ձիապանների, թռչնապահների աշխատանքը և այլն. վորակյալ աշխատանքներին են վերաբերում՝ տրակտորիստների աշխատանքը, ձեռքի ցանքը, գարբինների աշխատանքը, խուրձերը թմբուկներին հասցնելը և այլն։ Յուրաքանչյուր աշխատանք, նայած թե կոլխոզում վոր խմբակին ե պատկանում, համապատասխան կերպով գնահատվում ե աշխատանքային որերով։ Որինակ, մեկ հեկտարի ցաքանելը կարող ե գնահատարի 20 հարյուրյերորդական աշխատ. որ. մեկ հեկտարի ցանքը — 30 հարյուրյերորդական աշխատ. որ. Վակայի գութանով վարելը—մեկ և 30 հարյուր-

յերորդական աշխատանքային որ. մի հեկտարի քաղցրություն—40 հարյուրյերորդական աշխատ. որ. Սա, ինարկե, միայն որինակ ե, վորովինես ինքը ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր այդպիսի նորմաներ կարող են սահմանվել միայն յուրաքանչյուր կոլխոզի կողմից, ըստ վորում—վարչության մշակումից և կոլխոզնիկների ընդհանուր ժողովում հաստատվելուց հետո։ Կարելի յե առաջուց հավատացած լինել, վոր ստուգելով այդ նորմաներն ինչպես հարկն ե, հաշվի առնելով տեղի առանձնահատկությունները, յեղած մեքենաների վորակը, կոլխոզի համար աշխատանքի առանձին բնագավառների կարևորությունը, — յուրաքանչյուր կոլխոզ կարող ե տալ առավել նպայության գնահատումը զանազան աշխատանքներին, քան այն գնահատումը, վորի մասին այստեղը, Յեկ յեթե այստեղ յես բերում եմ այդ, ախոսվեց։ Յեկ յեթե այստեղ յես բերում եմ այդ, ապա միայն նրա համար, վորպեսզի ցույց տամ, թե ինչպես կարող ե գործարքային աշխատանքը զրվել կոլխոզներում։ Յեթե աշխատանքային որերով գնահատել այն աշխատանքը, վորը կատարվում մեկ հեկտարի կամ մեկ փութ կալմած հացահատիկի վրա, ապա ինարկե դժվար չի լինի աշխատանքային որերով գնահատել յուրաքանչյուր կոլխոզնիկի աշխատանքը։ Յենթագրենք, որինակի համար, մի բրիգադա, վորին առաջարրություն ե տրված ցանել 40 հեկտար։ Ի՞նչ կստացվի, այդինակ նա ցանել ե 50 հեկտար։ Ի՞նչ կստացվի, այդինակ նա ցանել ե 50 հեկտար։ Յեթե յեղել են 10 ցանողներ և յեթե մեկ հեկտարի ցանքը գնահատել 30 հարյուրյերորդական աշխատանքային որ, տպա ցանողները ցանքի համար խատանքային որ, տպա ցանողները ցանքի համար պահանջանա 15 աշխատանքային որեր։ Քանի վոր նրանք յեղել են 10 հոգի, ուրեմն ամեն մեկին պետք է գրել մեկ ու կես աշխատանքային որ, վորսանակ

մեկ և 20 հարյուրյերորդական աշխատանքային որվա ինչպես պիտի գրվեր նրանց համար, յեթե բրիգագան ցաներ վոչ թե 50, այլ 40 հեկտար:

Ահա, ընկերներ, սա ավելի քան պարզ է: Դրա համար պահանջվում է ամենից առաջ պարզ հաշիվ: Դրա համար չի պահանջվում հատուկ ծառայողների մեծ կազմ, այսուեղ հաշվառքի հիմնական աշխատանքը կարող է և ողետք ե կատարի կոլխոզնիկների գրագետ մասը:

Ահա թե ինչպես ե գործը առաջին առարկության վերաբերմամբ, վոր իբր թե գյուղատնտեսության մեջ գործարքային աշխատանքն անդործադրեց յե:

Յ. ԲՐԻԳԱԴՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կոլխոզնիկները գործարքային աշխատանքի հիմքը մեծ մասամբ գարձնում են բրիգադներն ու խրմռակները, ըստ վորում ինարկե չափազանց ցանկալի յե և կոլխոզնիկների ասելով լավագույն արդյունքներ ե տալիս գործարքային աշխատանքի կիրառումը վոչ միայն բրիգադների ու խմբակների, այլ և առանձին աշխատողների վերաբերմամբ:

Կազմակերպվում են ամենաբազմատեսակ բրիգադներ ու խմբակներ, ինչպես իրար հետ կապված մի քանի աշխատանքներ կատարելու, որինակ, միասնական բրիգադա և վարելու և ցաքանելու և ցանելու համար—այնպես ել առանձին աշխատանքների համար, որինակը վար, ցանք, քաղճան, բամբակի բերքահավաք և այլն:

Վորապես գործնական կանոն, շատ կոլխոզնիկներ ստումանում են հետեւյալը.—և մենք կարծում ենք, վոր

նրանք իրավացի յեն,—բրիգադներն ու խմբակներն առանձնապես խոշոր չպիտի լինեն: Այս մասին շատ ուսանելի որինակներ են բերում Աննենսկի ույսոնի կոլխոզնիկները: Պարզվել ե, վոր այնտեղ 12 ցաքանների վրա աշխատող խմբակը մեկ ցաքանի վերաբերյալ տվել ե մեկ ու կես անգամ ավելի մշակույթի քան 20 ցաքանների վրա աշխատող խմբակը:

Ակներն ե, վոր այդ տեղի յե ունենում այն պատճառով, վոր վորքը խմբակների ղեպրում ավելի լավ կարելի յե կատարել աշխատանքի հաշվառքը, ավելի լավ կարելի յե իրագործել վերահսկողությունը մեկ-մեկու վրա:

Բրիգադների ու խմբակների մեծ առավելություն ե հանդիսանում այն, վոր աշխատանքի այդ սիստեմի ղեպրում չի հարկավոր ամենորյա նարյադներ առաջ Ձևանից ամեն մեկը գիտե, թե կոլխոզներում ամեն առավոտ վորքան ժամանակի և կորչում նարյադներ տալու վրա: Թե բրիգադային և թե խրմռակային գործարքային աշխատանքի անցնելիս նարյադներ կարելի յե տալ ամբողջ աշխատանքի համար, այսինքն խմբակը կամ բրիգադան ստանում ե այսինչ հողամասի և այսքան որերի ցանքի առաջարկություն և նրան մի անգամից նարյադ և տրվում ամբողջ աշխատանքի համար—5 կտմ 7 որվա: Ավելի բարդ առաջարդությունների վերաբերմամբ նարյադներ կարող են տրվել նաև ամբողջ անտեսական ժամանակա- րողական համար: Այսպիսով կոլխոզնիկներն ազատ շրջանների համար, կոլխոզնիկների համար ուղղվում են բոլոր բարեխիղճ կոլխոզնիկների համար ուղղված կամ անհրաժեշտությունից,—ամեն որ զակի անտանելի անհրաժեշտությունից,—ամեն որ զործը սկսել նրանով, վոր հավաքվել կոլխոզի վարչության շուրջը, իսկ այնտեղ վարչության անգամը քափական շուրջը, իսկ այնտեղ վարչության անգամը քափական շուրջը, իսկ այնտեղ վարչության անգամը քափական շուրջը:

Այստեղ ևս գործի դրությունն այնպես է, ինչ-
պես և նորմաների վերաբերմամբ: Մենք չենք կարող
առել, վոր տեխնիկապես գործը դրված է այնպես,
վոր կարելի լիներ հաստատուն կարգով սահմանել
խմբակների ու բրիգադների, նրանց տրվող առաջա-
դրությունների և այն ցանկը: Կարեորն այն է, վոր
լավագույն կոլխոզների փորձը հայտնի լինի բոլոր
կոլխոզներին: Կարելի յե չկասկածել այն բանում,
վոր կոլխոզների մի վորև և հարյուրակում հաղիվ թե
կարելի լինի գտնել գեթ յերկու կոլխոզ, վորոնք սահ-
մանած լինեն կոլխոզնիկների բոլորովին միատեսակ
բաժանում խմբակների և միատեսակ չափով առա-
ջարկություններ տրվեն խմբակներին:

Բրիգադային, խմբակային և անհատական գոր-
ծարքային աշխատանքն իր հաջող իրականացման հա-
մար պահանջում և աշխատողներին, սրանց աշխա-
տանքների ամբողջ ժամանակ, ամբացնել վորոշ մե-
քենաներ, ձիյեր և այլն: Սովորողների վերաբերյալ
իմ գեկուցման մեջ յես մանրամասն կանգ տռա այն
խնդրի վրա, վոր անթույլատրելի յե տրակտորները
վորոշ մարդկանց չամբացնելը: Մենք հաստատորեն
կանգնած ենք այս գիրքում և ինչ կերպ ել լինի, կա-
պահովենք այն գրությունը, վորպեսզի յուրաքան-
չյուր տրակտորի ամբացնել 2—3 աշխատող, վոր-
պեսզի նրանք գիտենան, վոր այդ իրենց տրակտորն
ե, վորի համար իրենք պատասխանատու յեն: Հապա-
ել ինչու մենք չենք կարող բրիգադային, խմբակին
կամ առանձին գործարքային աշխատավորին կոլխո-
զում, ամբողջ աշխատանքի ժամանակ, ամբացնել ին-
քնտարի, համապատասխան ձիյերի անհրաժեշտ քա-
նակություն, վորպեսզի մարդիկ պատասխանատու
լինեյին այն բանի համար, թե աշխատանքում

ձիյերի հետ ինչ ե կատարվում: Թե չե կարող ե պա-
տահանել, վոր մի վորե և խմբակ գործարքային աշխա-
տանքի յետևեց ընկնելով, այնպես կքրանեցնե ձիյե-
րին, վոր նրանից հետո յեկող խմբակը ուղղակի կը-
մապ առանց ձիյերի, կամ թե գործանը մի քանի որ
աշխատելուց հետո կոլխոզ կվերադառնա այնպիսի
գրությամբ, վոր հարկավոր կինի նրան տալ հիմնա-
կան վերանորոգման: Այս պատճառով գործարքային
կամ կիրառման հետ կապված է մի մեծ
աշխատանքի կիրառման հետ կապված է մի մեծ
հարց, մի հարց վոչ միայն այն մասին, վոր մարդ-
հարց, կանց պիտի բաժանել բրիգադաների ու խմբակների,
կանց պիտի բաժանել բրիգադաների աշխատանքների
այլ և այն մասին, վոր վորոշակի աշխատանքների
գործամանակ անհրաժեշտ: Վյուղատնտեսական գործիք-
ությունների ամբողջ քանակը պիտի համապատասխան կեր-
ների ամբողջ քանակը պիտի համապատասխան կեր-

նա թե ինչու վոչ միայն չպետք ե խուսափել
այդ ամբացումից, այլ ընդհակառակը, հարկավոր ե
ամեն կերպ պաշտպանել այն: Յեթե մենք ուզում
կոլխոզների անհրաժեշտ մեքենայի հետ, համապի աշխա-
կերպով ե վարդում մեքենայի հետ, համապի աշխա-
կերպովի որերի մի վորոշ մաս հոգուտ այն կոլ-
խոզների, վորը մեքենան լավ գրությամբ ե վերա-
խոզների, վորը մեքենան լավ գրությամբ ե վերա-

դվին, ապա առանց գյուղատնտեսական աշխատանքների համար անհրաժեշտ ձիյերի ու գործիքների ամբողջ քանակը բրիգազներին, խմբակներին և տուանձին կոլխոզնիկներին ամրացնելու յոլա չենք գնա: Դա փաստ է: Միննույն բանը վերաբերում է նաև կենդանաբուծության բնագավառին: Վերցնենք կովկենիներին: Յեթե նրանց չամրացնել վորոշ կովերի, — վոչ միայն կովերի վորոշ քանակության, այլ և վորոշ կովերի, վորոնց կովկենին պիտի սպասարկե վոչ թե մի շաբաթ, մի ամիս, այլ տարիներ, — ապա յերբեք չես հաջողեցնի այս, վոր կովկենին հոգ տանի կովի կերակրման և նրա զրության մասին: Իսկ յեթե կովկենին իմանա, վոր նա տվյալ կովին սպասարկելու յե և մի ամիս և չորս ամիս և կես տարի հետո, նա իհարկե հերթից դուրս ել կերթա նայելու, թե ինչ դրության մեջ ե գտնվում կովը, արդյոք նրան ժամանակին կերակրել են թե վոչ և այլն: Այս պատճառով ներկայումս բոլոր լավագույն կոլխոզային կաթնա-ագրարակները կիրառում են կովկենիների ամրացումը վորոշ կովերի: Կովկենիներն սպասարկում են կովերի վորոշ քանակի և պատասխանատու յեն նրանց դրության համար:

Կոլխոզնիկների միջն աշխատանքը բաժանելիս իհարկե չի կարելի հաշվի չառնել այն դժվարությունը, վորոնց կարող են հանդիպել բազմանդամ ընտանիքունեցող կոլխոզնիկները: Բազմանդամ ընտանիք ունեցաները, — չկարծեք թե նրանց կուլակներն են համոզել, նրանք ուղղակի իրենց շահերն են պաշտպանում, — կարող են ասել: — դուք ամեն տեղ ուզում եք կիրառել գործարքային ձեր, դուք չեք ուզում ըստ շնչերի բաժանել, այդ դեպքում ապահովեցեք մեղ զոնե աշխատանքի մինիմումով: Գործնականում սո-

վորաբար այդպիսի բազմանդամ ընտանիքավորների համար ապահովվում ե վորոշ քանակությամբ աշխատանք, կոլխոզնիկների մեջ աշխատանքը բաժանելիս նրանց տրամադրվում են մի քանի առավելություններ, այսպես, վոր նրանց հսարակությունն արվի կավաստանքային որեր, վորը նրանց կապահովե կյանքի համար անհրաժեշտ յեկամտի մինիմումով: Գործնականում այդ հարժեշտ յեկամտի մինիմումով: Գործնականում այդ հատուկ գոնդ լուծման մի այլ յեղանակն ե՝ հատուկ գոնդ ստեղծել անաշխատունակներին, ապահովելու համար: Գործնականում կիրառվում ենաև թե մեկ և թե մյուս ձևերի միացումը: Ավելի հաճախ կոլխոզները սահմանել միացումը, վորը կոլխոզնիկը պետք ե նում են մինիմումը, վորը կոլխոզնիկը գործնակների մինիմալ քանակունքում մինիմալ ապահովություն ստանալու:

4. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎՈՐԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Այստեղ իհարկե հարկավոր ե խորհել նաև աշխատանքի վորակի մասին: Մենք ձեզ հետ ամբողջ խատանքի մասին: Մենք ձեզ հետ ամբողջ ժամանակ քննում ենք գործարքային ձեր՝ կատարժամանակ աշխատանքի քանակության տեսակետից, բայց գած աշխատանքի քանակության տեսակետից, բայց վոչ վոր մեզ համար եյական ե նաև աշխատանքի վոչ վոր մեզ համար եյական կողմը: Կան բազմաթիվ որինակներ, յերբ ըակային կողմը: Կան բազմաթիվ որինակներ, յերբ աշխատողն աշխատանքը կատարում ե շուտ, բայց վոչ լավ: Այստեղ անհրաժեշտ ե բերել մի քանի որինակներ այն մասին, թե ինչ արդյունք ե ունենում աշխատանքի վորակը հաշվի չառնելը, վորովիետե գործարքային աշխատանքի ժամանակ այդ վտանգն անկած կա և նրան պետք ե նախատեսել:

Ահա իբր որինակը յես կբերեմ կիրկնեխորի անկան արտելի յեղիպտացորենի յերկու միաշափ հողական արտելի յեղիպտացորենի յերկու միաշափ հողա-

մասերը, դուրս ե գալիս, վոր մի հողամասի վրա, ցանքի, մշակման և բերքահավաքի համար յերկու անգամ պակաս աշխատանք ե թափված, քան մյուսի վրա: Գուցե այս գեղքում վորեւ մեկը հայտարարեա, ահա մի որինակ, թե ինչ ե տալիս գործարքաբն աշխատանքը. մարդիկ կատարել են նույն գործը, յերկու անգամ պակաս աշխատանք գործադրելով: Սայս սա այնքան ել հասարակ բան չե: Յերբ կոլկխոզիկներն սկսեցին հաշվել յերկու հողամասերից ստացված բերքը, պարզվեց, վոր այն հողամասը, վորի վրա յերկու. անգամ պակաս աշխատանք եր թափված, յերեք անգամ պակաս բերք տվեց: Ուրեմն աշխատանքը յերկու անգամ արագ են կատարել վոչ թե նրա համար, վոր լավ ու բարեխիղճ են աշխատել, այլ այն պատճառով, վոր վատ են աշխատել:

Այսպիսի որինակներ կարելի յե բերել վորքան կուղեք:

Արագ ե վարում, բայց այնքան խամ տեղեր ե թողնում, վոր մեքենաները կջարդվեն: Ի՞նչ ողուտ կա մեզ այդ արագությունից:

Թե շուտ ե ցանում, իր ժամանակին, բայց կինդ փթի փոխարեն մի հեկտարի վրա ցանում ե վեց վութ:

Սայլի վրա խուրձեր ե բառում ինչքան պետք է, բայց ճանապարհին բեռան տամներորդ մասը թափվում ե:

Կալսում են բոլորը, ինչ վոր առաջադրված ե, իր ժամանակին, բայց կալսում են այնպես, վոր անգին չափով հացահատիկ կորչում ե հարդի մեջ:

Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր այդպիսի գործարքային աշխատանքը մեզ պետք չե և վոր առանց աշխատանքի վորակը հաշվի առնելու չի կարող

մինել գործարքային աշխատանքը: Վատ, փինթի, անմաքուր կատարած աշխատանքի համար սահմանված գնահատումները պետք ե պակասեցնել: Գործարքային ձեւ պետք ե հաշվի առնե վոչ միայն այն, վոր այսինչ մարդը պիտի վարե այսքան հեկտար և վոր դրա համար նրան կիացվեն այսքան աշխատանքային որեր, այլ և այն, թե ինչպես ե կատարվել աշխատանքը:

Գործարքային ձեւ ձեւ կայանում ե վոչ միայն նրանում, վորպեսզի կալսել այսինչ քանակով փութ, այլ և նրանում, վոր կալսելիս քիչ հատիկներ կորչեն:

Գործարքային ձեւ հաշվի յե առնում վոչ միայն այն, թե քանի խուրձ կտեղափոխես, այլ և այն, թե ինչպես կտեղափոխես:

Ուստի վորակի հարցը, դա մի այնպիսի հարց ե, վորից պոկ գալ վոչ մի կերպ չի կարելի, նույնիսկ կոլխոզային տնտեսության մեջ գործարքային աշխատանքը լայնորեն արմատավորելու առաջին քայլերից:

5. ԿՈԼԽՈԶԱՅԻՆ ՇԻՆԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԼՐՁՈՒՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Այսպիսով, յերբ դուք քննում եք այն գործնական դժվարությունները, վորոնք լինում են կոլխոզնիկների աշխատանքի վորակի ու քանակի հիմունքով նիկամուտների բաժանման, գործարքային ձեխն անցյակամուտների բաժանման, վոր այդ դժվարություննենելիս, դուք տեսնում եք, վոր այդ դժվարությունների յեն: Ամենուրեք գործարքային աշրը հաղթահարելի յեն: Ամենուրեք գործարքային աշխատանքին անպայման կողմնակից կինեն կանայք: այդ տարօրինակ կթվա, բայց այդ փաստ ե. միակ ձեւ, տարօրինակ կթվա, բայց այդ փաստ ե. միակ ձեւ, վորով կարելի յե կոլխոզում արագությամբ հավասարություննել տղամարդու և կնոջ աշխատանքի վարձատրությունը, — այդ գործարքային ձեն ե: Գործարքային թյունը, — այդ գործարքային ձեն ե:

աշխատանքը կիրառելիս չի կարող լինել կնոջ աշխատանքի վարձարրություն ինչ վոր առանձին գնահատումներով (իսկ մեզանում քիչ չեն այնպիսի կոլխոգները, վորտեղ տղամարդիկ կնոջ աշխատանքը, թեկուզ և ամենածանրը, սովորել են վարձարբել տղամարդուց պակաս): Իսկ յեթե գործարքային աշխատանք սահմանվի, ասենք թե կալոված հացի վորոշ քանակությամբ փթերի, կթված կաթի այսինչ քանակի, ցանքի, քաղնանի և այլն վորոշ քանակի համար, կոլխոգնիկի վրա կհաշվեն վորոշ թվով աշխատանքային որեր. այստեղ արդեն չես կարող կնոջ համար տղամարդուց ավելի վատ դրություն ստեղծել, վոչ մի կին հակառակ չի լինի դրան: Ուստի գործարքային աշխատանքին անցնելուն անպայման կողմնակից կինեն բոլոր կոլխոգուհիները: Պատահական չենակ այն փաստը, վոր բոլոր խորհրդակցություններում գործարքային աշխատանքին անցնելու ամենասկտիվ կողմնակիցները յեղել են կոլխոգուհի կանայք:

Ահա, ընկերներ, դիմավորը: Դուք տեմնում եք, վոր մեր քննած հարցերն անխզելիորեն կապված են մեկը մյուսի հետ:

Առաջին. հաշվառքի հարցը: Առանց հաշվառքի չկա կոլխոզ, վորպես կազմակերպված տնտեսություն. առանց հաշվառքի չի կարող լինել գործարքային աշխատանք. վորտեղ չկա հաշվառք, այստեղ մնում է բաշխման միայն մի ձև—ըստ շնչերի, այստեղ կոլխոզի համար բղխող վասակար հետևանքներով:

Յերկրորդ. վոչ թե ըստ շնչերի, այլ ըստ աշխատանքի բաշխելու հարցը: Առանց սրան նույնպես չկա կոլխոզ վորպես կազմակերպված տնտեսություն, քանի վոր կոլխոզի ստեղծման համար չկա ավելի կարենը մի կանոն, քան գործնականում, կյանքում լի-

նինյան կանոնի իրականացումը—վոչ աշխատավորը չի ուտի:

Յեկ յերրորդ. աշխատանքի այնպիսի կազմակերպում տարածելու հարցը, վորն ապահովում է յուրաքանչյուր կոլխոզիկի շահագրգուվածությունն իր աշխատանքի արդյունքներով և ամբողջ աշխատանքի այնպիսի դրվագք, վորպեսզի այնուհետև վերանա յեկամուտն ըստ շնչերի բաժանելու հարավորությունը:

Ահա այսպիսի խնդիրներ են առաջադրվում, վորպես գլխավոր, կենտրոնական խնդիրներ, —սրանումն է ներկա մոմենտում կոլխոզներին վերաբերող ամբողջ հարցի եյությունը: Սրանումն է, ինչպես ասում եր ընկ. Ստալինը համագումարի հարցերը քննելիս—մեր խորհրդների համագումարի «մեխո»:

Մեր գործնական խնդիրն է, համագումարի բոլոր պատգամավորների, խորհրդների ամբողջ համագումարի խնդիրն ե՝ հաջողեցնել, վորպեսզի մոտակամեկ—մեկ և կես շաբաթում աշխատանքի կազմակերպման հարցը քննեն բոլոր կոլխոզները, վորպեսզի կոլխոզներն, առանց վորեկ բացառությունը կոլխոզներն, իրենցում ինչ կանոնների հիման թյան, քննեն, թե իրենցում ինչ կանոնների մեջ պատճենագործությունը կազմակերպումը, վրա պիտի կառուցվի աշխատանքի կազմակերպումը, միջոցներով նրանք կհասնեն հաշվառքի ամենապարզ ձևեր սահմանելուն, իրենց տնտեսության մեջ գործարքային աշխատանքի վրա նորմաներն են ավելի հարմար, կոլխոզում ինչ բրիգադաների վրա պիտի գյուղատնտեսական աշխատանքներն այնքան պատճենագործությունն ամբողջ աշխատանքով և այդ հիմունքով աշնանն ինչպես պիտի բաշխվեն կոլխոզների իւեկամուտները:

Առանց սրան մենք չենք իրագործի այս խնդիր-

ները, վորոնք կանգնած են մեր առաջ; Ահա թե ինչու սա ամենազլավորն ե այն հարցերից, վորոնք քննվում են այս համագումարում:

Մենք հասկանում ենք, վոր միայն այսպիսի ճանապարհով,—հասարակական, կոլխոզային աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման ճանապարհով իսկապես կվերափոխվի կոլխոզում գտնվող յերեկվա մանր սեփականատերը, միայն այսպիսի ճանապարհով արտելներում կստեղծվի նոր վերաբերմունք դեպի աշխատանքը: Զե՞ վոր չի կարելի մոռանալ այն, վոր «արտելում չի ավարտվում, այլ միայն սկսվում ե հասարակական նոր դիսցիպլինայի ստեղծման գործը, գյուղացիներին սոցիալիստական շինարարությունն ուսուցելու գործը»:

Չի կարելի մոռանալ այն, վոր արտելը «գպրոց ե գործն ընկերաբար, կոլեկտիվորեն տանելու, հասարակական աշխատանքի արդյունքները հաշվի առնելու, գպրոց ե հասարակական նոր դիսցիպլինայի, գյուղում սոցիալիստական շինարարության և մրցակցության» (թեզիներ կոլխոզշինարարության մասին): Արտելում մենք պետք ե կոփենք հասարակական տրնտեսության նոր կառուցողներ: Դրա համար դեռ պետք ե պայքարել:

Հըսաշք կլիներ, յեթե մի անգամից, մեկ կամ նույնիսկ յերկու տարում յերեկվա գյուղացին, մանր սեփականատերը, վորի մեջ տասնյակ սերունդների միջոցով ստեղծվել են վորոշ ընտելություններ, սովորություններ, մաքերի կարգ—այդ գյուղացին մի անգամից զանար հասարակական տնտեսության որինակելի աշխատող, նա արտելում պիտի անցնի հասարակական աշխատանքի գպրոցը, նա պետք ե գործարքային աշխատանքի հիմունքով, յեկամուտներն

ըստ աշխատանքի բաշխելու, միաժամանակ ծավալված հարվածայնության և սոցիալիստական մրցության հիմունքով—վորոնք ներդաշնակված պիտի լինեն կոլխոզնիկի նյութական շահագրգումանն իր աշխատանքի արդյունքներով — ընտելանա հասարակական տնտեսության:

Ահա թե ինչու այստեղ հարկավոր ե ճիշտ վորոշել խնդիրը. այս խնդիրը լուծելու համար պայքար մղել, հենվելով ամբողջ կոլխոզային ակտիվի, կոլխոզնիկների ամբողջ մասսայի վրա:

Դեռ ևս տեղ պիտի ունենան դեպի աշխատանքը, դեպի հասարակական տնտեսության յեկամուտները կորզողական վերաբերմունքի հազարավոր դեպքեր: Պիտի տեղ ունենան հազարավոր այնպիսի դեպքեր, յերբ կոլխոզնիկները հասարակական աշխատանքի վրա պիտի նայեն իրը մի ինչ վոր ստար բանի վրա, այնպիսի բանի, վորից պետք ե մի կողմ քաշվել, այնպիսի բանի վրա, վորից պետք ե շատ պոկել և ապա փախչել:

Այս առթիվ ավելի քան ժամանակին ե վերհիշել այն, ինչ վոր ասում ե ընկ. Լենինը 1918 թ., նույնաման հարցերի վերաբերմամբ: Դուք հիշում եք, 1918 թվին, յերբ ավարտվեց բուրժուազիայի երսակոպրիացիան, ընկ. Լենինը, վորպես կենտրոնական պրոպրիացիան, ընկ. Լենինը, վորպես կենտրոնական պետքիր, առաջադրեց պայքար ընդդեմ այն հին սովորների, առաջադրեց պայքար ընդդեմ այն հայվում ե յենրության, վորոնք աշխատանքի վրա նայվում ե յենրության, վորոնք աշխատանքի պայքար դեպի աշխաթակա մարդու տեսակետով, պայքար դեպի աշխաթակա մարդու այնպիսի վերաբերմունքի դեմ, յերբ տանըն յեղած այնպիսի վերաբերմունքի դեմ, մարդություններից, աշխատանքի վրա նայել իբրև մի միջոցի՝ ուղղակի պոկել բուրժուազիայից, չհասկանալով, վոր աշխատանքի ընույթը բոլորովին փոխվել ե կապիտալիստան

տական տնտեսությունից սոցիալիստականին անցնելուց:

Ի՞նչ ե կատարվել հիմա: Գյուղացիները, համախմբվելով կոլխոզներում, վերացնում են կուլակին երրև դասակարգի, վոչչացնում են կուլակային ստրկության հնարավորությունը: Գյուղացիները, համախմբվելով կոլխոզներում, մանր անհատական տընտեսության փոխարեն ստեղծում են խոշոր, հասարակական, սոցիալիստական տնտեսություն: Նրանք այդ նոր տնտեսությունն ստեղծում են առանց վորեե փորձի, այդ փորձը գալիս ե հետքհետե, աշխատելիս, շինարարության ընթացքում: Նրանք այդ տնտեսությունը կառուցում են նույնիսկ առանց այն փորձի, փորունեյին բանվորները 1918 թվականին, վորոնք միաձուլված ելին, սովոր ելին հասարակական աշխատանքին դեռ հին, կապիտալիստական ֆաքտիկայում:

Ահա թե ինչու դեպի աշխատանքը յեղած վերաբերմունքի մասին լենինյան լողունգները, այն լոգունգները, վորոնք նա առաջադրում եր 1918 թվականին, ներկա մոմենտում դառնում են միանգամայն ժամանակին, գլխավոր:

Ահա ինչ ե ասել այն ժամանակ ընկ. Լենինը.— «Ճշտապահությամբ և բարեխղճաբար կատարիր փողերի հաշիվը, տնտեսությունը վարեր խնայողաբար, մի ծուլանար, մի գողանար, աշխատանքի նախախամատ դիմումինա պահպանիր,—հենց այն ամենախիստ դիմումինա պահպանիր,—հենց այսպիսի լողունգները, վորոնք արդարացիորեն ծաղրվում ելին հեղափոխական պրոլետարների կողմից այն ժամանակ, յերբ բուրժուազիան այդպիսի ճառերով ծածկում եր իր, վորպես շահագործող դասակարգի տիրապետությունը—այժմ, բուրժուազիայի տապալու-

մից հետո, դառնում են մոմենտի հերթական ու գրիսավոր լողունգները»:

Ահա թե ինչ եր ասում լենինը: Յեթե մենք կրկնենք այդ խոսքերը, յեթե մենք աշխատենք այդ խոսքերը հասցնել մինչև յուրաքանչյուր կոլխոզնիկ մենք կկատարենք մեր պարտականությունը և դրանք հարկավոր ե հազարավոր անգամ կրկնել այս տարբաշնթացքում, վորպեսզի աշխատանքի կազմակերպման վերաբերմամբ հաջողեցնել իսկական բեկում կոլխոզային տնտեսության ամբողջ կառուցվածքում: Ուստի և հիշեցեք—«Ճշտապահությամբ և բարեխղճաբար կատարիր փողերի հաշիվը, տնտեսությունը վարիր խնայողաբար, մի ծուլանար, մի գողանար, աշխատանքի յողաբար, մի ծուլանար, մի գողանար, աշխատանքի մեջ ամենախիստ դիմումինա պահպանիր,—հենց այս լողունգները դառնում են հիմա մոմենտի հերթական ու գլխավոր լողունգները»:

Մենք կրկնում ենք այդ խոսքերը, հարկավ, վոշինչ չկա նրանց ավելացնելու: Յեկ կարելի յե չկատածեր, վոր կոլխոզներում այն ամենը, ինչ վոր ապնիվ ե, գիտակցական, առաջապոր, հակատարիմ ե կուեկտիվացման գործին,—իսկ այդպիսին ե, անկասկած, կոլխոզնիկների մեծամասնությունն—այս ամենը կաշակցե մեզ այդ գործում, նույնպիսի վճռականությամբ, վորով աջակցում եր խորհրդային իշխանությանը կուլակությանը գրոհելու, նրան վորպես դասակարգ վերացնելու գործում:

IV. ՄԵՔԵՆԱ-ՏՐԱԿՏՈՐԱՅԻՆ ԿՍՅԱՆՆԵՐԻ,
ՎՈՐՊԵՍ ԿՈԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉՆԵՐԻ ԴԵՐԸ

Յես այժմ կանցնեմ, ընկերներ, իմ զեկուցման հետեւյալ, դրա հետ կապված բաժնին, այն հարցին,

թե ինչպես խորհրդային իշխանությունն առաջավոր տեխնիկական բազայով ե հիմնավորում կոլխոզները: Ընկ. Մարկենիչը մանրամասն կանգ կառնի այդ հարցի վրա, այս պատճառով յես կանգ կառնեմ միայն մի քանի հանգույցային, գլխավոր մոմենտների վրա:

Գլխավորն այստեղ ահա թե ինչն ե. ՄՏԿ-ը,— մեջենա-տրակտորային կայանը վարձակայան չե, ինչպես գուցե վորեե մեկը պատկերացնում ե իրեն, ՄՏԿ-ը—այդ տնտեսության կազմակերպիչ ե, կոլխոզների աշխատանքի կողմանկերպիչ, յեկամուտն ուղիղ բաշխելու, բերքահավաքի և կոլխոզային արտադրանքի ապրանքային մասը պետությանը հանձնելու (ծախելու) կազմակերպիչ:

Կան հիանալի մեքենա-տրակտորային կայաններ, հիանալի՝ տեխնիկայի տեսակետից (նրանցում պահպանվում են աշխատանքի մեկ միավորին ընկնող վառելանյութի նորմաները, նրանցում լավ վերանորոգված են տրակտորները և ալին), բայց միևնույն ժամանակ անպետք են՝ նրանց վրա պետության կողմից դրված խնդիրները կատարելու տեսակետից: Վոր դեպքերում ե լինում այդ: Լինում ե այն դեպքերում, յերբ, չնայելով մեքենա-տրակտորային կայանների տրակտորների լավ դրության, այն կոլխոզներում, վորոնք համախմբված են նրանց կողմից,—յեկամուտը բաժանվում ե ըստ չնչերի, չկա գործարքային սիստեմ, չկա աշխատանքի ու յեկամուտների ճիշտ հաշվառք, չե կազմակերպված կոլխոզի ապրանքային արտադրանքի բերքահավաքն ու վաճառքը պետության: 1931 թվականի գարնանն ամենաքիչը 18 միլիոն նեկ. պիտի ցանքի այն կոլխոզների կողմից, վորոնք սպասարկվում են ՄՏԿ-ով: Այդպիսի հսկայական տերրիտորիայի վրա կոլխոզների տնտեսության հաջողու-

թյունն ապահովելու համար ամենագլխավորը (կրկնում եմ այս և համագումարից հետո մեզանից յուրաքանչյուրը սա պետք ե հարյուրավոր անգամ կրկնե ամեն մի կողմանիկի), ամենակարևոր հանդիսանում ե հետեւյալը.—կոլխոզներում աշխատանքի հաշվառքի և յեկամուտների կազմակերպումը, կոլխոզային յեկամուտները աշխատանքի փորակի ու քանակի համեմատ բաշխելու, գործարքային աշխատանքի լայն կիրառումը, բերքահավաքի կազմակերպումը: Այս բոլորի վերաբերմաբ այն կոլխոզները, վորոնք սպասարկվում են ՄՏԿ-ներով, պետք ե առաջավորներ լինեն, պետք ե որինակ ցույց տան մյուս կոլխոզներին:

Միենույն ժամանակ պետք ե առանձնապես շեշտել ՄՏԿ-ների հետեւյալ և խնդիրները:

1) Տրակտորը լինվին ոգտագործելու խնդիրը, միւնույն ժամանակ դեպի նրան հոգատար վերաբերվելը— հանդիսանում ե կարևորագույն խնդիր: Այստեղ գրւխագորը հանդիսանում ե նույնը, ինչ վոր յես արդեն իմ գեկուցման մեջ ասացի սովորողների մասին— տրակտորիստների ամրացումը տրակտորներին, այնպես, վոր տրակտորիստը պատասխանատու լինի իր արակառի դրության համար, տրակտորիստների մըշտական կազմերի ստեղծումն այնպես, վոր փորձը ըլկորչի և կարիք չլինի ամեն գարուն սկզբից սկսելու: սուցման գործը, վերանորոգման կազմակերպումը և այլն և այլն:

2) Կոլխոզային ձիյերն ամենալավ կերպով ոգտագործելու խնդիրը: Կարծես թե բոլորը գիտեն, թե վորքան ել արագ և կատարվում մեզանում տրակտորներին անցնելը, այնուամենայնիվ դեռ վաղ ե ձիյերը հաշվել արգեն տեղի տված: Կոլխոզում առանց ձիյու առայժմ վոչ մի կերպ տնտեսություն չես կա-

ոռւցի: Հացահատիկային մեքենա-տրակտորային կայանն ընդգրկում է սովորաբար մոտավորապես 50 հազար հեկտարի տարածությամբ ցանքային տերրիտորիա, ըստ վորում մոտակա տարիներում, վորպես կանոն, յօւրաքանչյուր մեքենա-տրակտորային կայանի ներսում աշխատանքի միայն յերրորդ մասը կկատարվի տրակտորներով, իսկ յերկու-յերրորդը՝ ձիյերով: Դըժվար աշխատանքը պետք է բաժին ընկնի տրակտորին, իսկ ավելի հեշտը՝ ձիյուն: Խոպան և հանգստացած հողերի վարը, ցաքանումը, բարդ մեքենաներով բերքահավաքը, բարդ կալմիչներով կալմելը—այստեղ առաջին տեղը տրակտորինն է: Ցաքանելու, փիրացնելու, հասարակ մեքենաներով բերքը հավաքելու, տեղափոխությունների վրա պետք է ձին աշխատի: Այս պատճառով տրակտորների, ՄՏԿ.ների և կոլխոզների ձիու միջև աշխատանքի բաժանումը պիտի կայանա վոչ թե նրանում, վոր տրակտորն աշխատի մի հողամասում, իսկ ձին—մյուս, այլ նրանում, վոր տրակտորն ոգտագործվի ամենադժվար աշխատանքների համար, մանավանդ խոպան հողերը վարելու և բարդ մեքենաների վրա, հենց նույն տեղը, հենց նույն հողերի վրա ձին ողտագործելով ավելի թեթև աշխատանքների և հասարակ մեքենաների վրա:

Ահա թե այստեղ ինչպես ե գործի գրությունը: Ահա թե ինչու մենք ուղղակի ասում ենք. ով այժմ քարոզում է ձիյերից ձեռք վերցնել, նա մեր թշնամին եւ:

3) Կոլխոզների ապրանքայնությունը բարձրացնելու խնդիրը: Արդեն հենց այս տարի մեքենա-տրակտորային կայաններն այս կողմից բռնեցին առաջին տեղը: Պարզվեց, վոր այն կոլխոզներում, վորոնք սպատարկվել են մեքենա-տրակտորային կայաններով,

ցանատիկային ապրանքային արտադրանքը շատ սովելի բարձր է, քան թե այն կոլխոզներում, վորոնք չեն սպասարկվել մեքենա-տրակտորային կայաններով: Այն կոլխոզներում, վորոնք սպասարկվել են մեքենա-տրակտորային կայաններով, հացանատիկների ապրանքային արտադրանքը կազմել է ընդհանուր արտադրանքի կեսից ավելին, ըստ վորում միաժամանակ կոլխոզների կարիքների համար մնացել է ավելի շատ, քան թե այն կոլխոզներում, վորոնք չեն սպասարկվել մեքենա-տրակտորային կայաններով: Ահա թե ինչու այստեղ առանձնապես կարենոր է ի նկատի ունենալ այն, վոր մեքենա-տրակտորալին կայանը, դա կոլխոզային տնտեսության այնպիսի կազմակերպիչ է, վորը կազմակերպում է կոլխոզի առավելագույն ապրանքայնությունը: Սա ՄՏԿ.ների ըստ հաշվի վերջին, բարյուրության վոչ վերջին խնդիրն է, մաքայց ըստ կարենության վոչ վերջին խնդիրն է, մանավանդ ի նկատի ունենալով, վոր այժմ մեքենա-տրակտորային կայանները գնացել են բամբակային ույանները, շաքարի ճակնդեղի, կթավատի ույանները:

4) Մեքենա-տրակտորային կայանների գերը հրակայական և թե կոլխոզներում ցանքի տարածություններն ավելացնելու և թե բերքատվությունը բարձրացնելու տեսակետից: Այս տեսակետից մեքենա-տրակտորային կայանների հսարափորություններն անսուակտորային կայանների հսարափորություններն անսուակտորային կայանների համատարած մեքենա-տրակտորային կայաններով, վորոնք սպասարկվել են պարզ.—այն կոլխոզներում, վորոնք սպասարկվել են մեքենա-տրակտորային կայաններով, գարնանացանը 1930 թվին ^{1/3-ով} ավելացել է 1929 թվի հետ համամատած, մեքենա-տրակտորային կայաններով սպասարկվող կոլխոզների աշնանացանը 1930 թվի աշնանն ավելացել է յերկու անգամ:

Մեքենա - տրակտորային կայանների այդպիսի նշանակության վերաբերմամբ կբերեմ մի որինակ՝ դա Ստորին Վոլգայն յերկրամասի կումիլզինսկի մեքենա-տրակտորային կայանի որինակն է։ Այդ կայանի աշխատանքի հետևանքով այն կոլխոզներում, վորոնք սպասարկվում են նրանով, 1930 թվի գարնանը, 1929 թվի գարնան հետ համեմատած, մեկ ու կես անգամ ավելացավ գարնանացանի տարածությունը։ Աշնանացանի տարածությունը 1930 թվի աշնանը, համեմատած 1929 թվի աշնան հետ, 6 անգամ ընդլայնվեց, — 500-ից հասավ մինչև 3 հազարի։ Հացահատիկային արտադրանքի ապրանքային մասը կազմեց ընդհանուր բերքի^{2/3}-ը։ Ընդհանուր բերքի ^{1/3} մասը, փորը մնաց կոլխոզնիկների և նրանց անասունների սպառողական կարիքների համար, գերազանցեց այն, ինչ փոր մնացել եր մյուս կոլխոզներում, վորոնք չեցին սպասարկվում մեքենա-տրակտորային կայաններով և պետությանը չծախեցին այնպիսի մեծ քանակությամբ հացահատիկ։

Խորհրդների անցյալ համագումարում ցուցադրվեց 1 մեքենա-տրակտորային կայան։ Խորհրդների անցյալ համագումարն ընդունեց այս հնգամյակում 3 միլիոն հեկտարի վրա մեքենա-տրակտորային կայանների ծավալման ծրագրը։ Այս տարի մեքենա-տրակտորային կայաններն ընդգրկում են 25 միլիոն հեկտար կոլխոզային ցանքեր (1931 թվի գարնան և աշնանը)։ Այս նշանակում ե, փոր մեքենա-տրակտորային կայանների վերաբերմամբ հնգամյակն արդեն այս տարի գերակատարվում ե 8 անգամ։ Մեքենա-տրակտորային կայանների հետագա զարգացման հեռանկարներն ակներե են։ 3000 մեքենա-տրակտորային կայաններ պիտի ծավալվեն նրա համար, փոր-

պեսզի լիովին ընդգրկեն այն բոլոր կետերը, վորտեղ պիտի լինեն մեքենա-տրակտորային կայանները։

1933 թվին մեքենա-տրակտորային կայանները կընդգրկեն 70—80 միլիոն հեկտար կոլխոզային ցանքեր, ի դիմաց այն 3 միլիոն հեկտարի, վորն առաջ հաստատված հնգամյա պլանով յենթադրվում եր ընդգրկել հնգամյակի վերջում։

Ահա թե ինչպես ե գործի դրությունը խորհրդային պետության կողմից կոլխոզները տեխնիկական հզոր բազայով հիմնավորելու վերաբերմամբ։

V. ՅՈՒՐԱԲԱՆՑՈՒՄ ԶՔԱՎՈՐԻ ՈՒ ՄԻՋԱԿ-ԱՆՀԱՏԱԿՆԻ ՍՈՍՀ ՀԱՐՑ Ե ԴՐՎԵԼ ԿՈՂԽՈԶԻՆ ԹԵՇԻ, ԹԵ ԴԵՄ

Դուք բոլորդ հիշում եք, վոր կուսակցության 16-րդ համագումարը, վորը տեղի ունեցավ մոտավորապես $\frac{3}{4}$ տարի առաջ գյուղատնտեսության մեջ կատարված բեկումից իբր հիմնական քաղաքական յեղակացություն, մատնանշեց հետեւյալ փաստը։ — «Այժմ յանից ԽՍՀՄ կարևորագույն հացահատիկային ույոն ներում գյուղն արդեն բաժանվում ե յերկու հիմնական մասի։ — կոլխոզնիկներ, վորոնք հանդիսանում են կան մասի։ — կոլխոզնիկներ, վորոնք հանդիսանում են կողհնդային իշխանության իսկական և ամուր հենախորհնդային իշխանության իսկական ընդակներ, ըստն և վոչ կոլխոզնիկներ — չըավորներ ու միջակներ, վորոնք առ այժմ չեն ցանկանում մտնել կոլխոզներունք առ այժմ չեն ցանկանում մտնել կոլխոզների մասսայական փորձը, բայց վորոնց կոլխոզների մասսայական կամուզի համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում կամուզի համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում կողեկտիվացման ճանապարհը բռնելու անհրաժեշտության մասին»։

Անցյալ ևս 9 ամիս և այդ 9 ամսվա ընթացքում կուտակվեցին շատ լրացուցիչ փաստեր։ Ներկա մո-

մենտում ավելի քան 9 միլիոն գյուղացիական արնատեսություններ (ԽՍՀՄ բոլոր չքավոր-միջակ տնտեսությունների մեկ յերորդից ավելին) գտնվում են կոլխոզներում: Այս նշանակում ե, վոր ավելի քան 9 միլիոն գյուղացիական ընտանիքներ համոզվեցին կոլխոզների առավելությունների մասին: Այս 6 միլիոն տնտեսություններին, վորոնք կոլխոզների մեջ համախմբվել եյին 16-րդ կուսակցական համագումարի մոմենտին,—ավելացան նաև ավելի քան 3 միլիոն նոր գյուղացիական տնտեսություններ:

Մի ուրիշ փաստ.—համատարած կոլեկտիվացումն անցնում ե նոր ռայոններ: Նա այլևս չի սահմանափակվում գլխավորապես հացահատիկային ռայոններով: Ուրեմն բազմանում են այն ռայոնները, վորտեղ համատարած կոլեկտիվացման հիմունքով կուլակությունը վերացվում ե իբր դասակարգ:

Այսպես են փաստերը: Մենք տեսնում ենք, վոր կոլխոզային տնտեսությունը սովորապես հետ միասին՝ բոլորովին փոխում ե մեր գյուղի դեմքը: Շույն իսկ այնտեղ, վորտեղ կոլխոզիկներն առայժմ փոքրամասնություն են կազմում, նրանք դառնում են գյուղի հիմնական ույժը: Նրանք ունեն լավագույն, խոշոր մեքենաներ, ունեն արակտորներ, նրանք ավելի լավ են ուղարկործում ձիյերին: Կոլխոզներն աճեցին ու դառնան մի այնպիսի ույժ, վորն ամենուրեք դարձավ խորհրդային իշխանության իսկական և ամուր հենարանը:

Այս նշանակում ե, վոր դեռ ևս տատանվող, դեռ ևս կոլխոզ չմտած չքավորների ու միջակների առջև կոլխոզային զարգացման ընթացքը տեղի ու տեղը դնում ե մի հարց—մեւմ հետ են նրանք, կուլակի թե կոլխոզի: Կուլակը դեռ պայքար ե մղում:

կոլխոզների դեմ: Ռայոնների կարևորագույն մասերում մենք նրան վերացնում ենք իբր գասակարգ, մյուս ռայոններում մենք նրան մահացու հարված ենք հասցըրել: Բայց ինարկե սա չի նշանակում, վոր կուլակության տարրերը դեռ չեն մնացել մի շարք ռայոններում, վոր կուլակներն իբրև լուրջ ույժ՝ չեն մնացել մի այլ շարք ռայոններում: Ամենուրեք կուլակը դեռևս զաժանագույն պայքար ե մղում կոլխոզի դեմ: Հավանորեն ձեզանից ամեն մեկը կարող եր այստեղ դուրս գալ ամբիոն և բերել տասնյակ այնպիսի որինակներ, թե կուլակն ինչպիսի բազմատեսակ ու յերբեմն անսպասելի զգեստ ե հագնում նրա համար, վորպեսզի հարվածե կոլխոզներին: Այս ճակատամարտը տեղի յե ունենում յուրաքանչյուր ուայոնում: Այս պատճառով յուրաքանչյուր գյուղում չքավորի ու միջակ—անհատականի առջև կանգնած ե նույն հարցը—մեւմ հետ գնալ, մեւմ պաշտպանել, կուլակին, թե կոլխոզին:

Կարելի՞ յե արդյոք մի կողմ մնար ասելով՝ «յես վոչ նրանց և վոչ ել մյուսների հետ եմ»: Զի կարելի, քանի վոր կուլակի ու կոլխոզի միջև վեճը վճռվում ե ամեն ժամ, վճռվում ե հսկայական քանակությամբ գործնական հարցերի ուղղությամբ և յուրաքանչյուր այդպիսի հարցի վերաբերմամբ պետք ե վճռել—մեւմ հետ գնալ կուլակի: Թե կոլխոզի հետ:

Ահա թե ինչու, ըսկերներ, նոր ձեռվ ե դրվում չքավորների ու միջակ անհատականների վերաբերյալ հարցը: Ահա թե ինչու մենք չենք կարող բանյալ հարցը: Ահա թե ինչու մենք չենք կարող այն զքավորին վոր դասակարգի դաշնակից համարել այն չքավորին ու միջակ անհատականին, վորն ողնում ե կուլակին՝ կոլխոզի դեմ պայքարելու:

Այս հարցի վերաբերմամբ թեզիսներում ուղղա-

կի և բացահայտորեն ասված եւ.—«Հքավորն և միջակ անհատականը, վորն ոգնում եւ կուլակին՝ պայքարելու կոլխոզների դեմ և պայթեցնելու կոլխոզային շինարարությունը, չի կարող անվանվել բանվոր դասակարգի դաշնակիցը, առավել ևս հենարանը.—իրականում նա կուլակի դաշնակիցն եւ»։ Միաժամանակ այդ թեզիսները բոլորովին պարզ ասում են, վոր «միայն այն չքավորն ու միջակ անհատականն եւ շարունակում մնալ բանվոր դասակարգի դաշնակիցը, ով բանվոր դասակարգի հետ միասին ոգնում եւ կոլխոզների կառուցման, ով աջակցում եւ կոլխոզային շարժման, ով ոգնում եւ կուլակի դեմ վճռական պայքար մղելուն»։

Ահա թե հիմա այստեղ ինչպես եւ գործի դրությունը, ահա թե հիմա հարցն ինչպես եւ դրվում։

Ի հարկե սա չի նշանակում, վոր մի վորեւ չափով թուլացվում եւ կոլխոզները մտնելու կամավորությունը։ Կոլխոզային շարժման կամավորությունը հանդիսանում եւ կոլխոզային շարժման արմատական սկզբունքը։ Մենք սրանից և վոչ մի քայլ չենք նահանջի։ Մենք կշարունակենք կոլխոզների առավելությունների մասին անհատականներին համբերատար կերպով համոզելու աշխատանքը, մենք նրանց ամեն կերպ կզրավենք դեպի կոլխոզների կողմը, այնպես, վորպեսզի հետագայում նրանք, քայլ առ քայլ ստուգելով կոլխոզների առավելությունները, մտնեն կոլխոզների մեջ։

Մենք չենք հրաժարվի տասնյակ անգամ անել այն, ինչ վոր անում են այժմ կոլխոզները, յերբ նըրանք ստեղծում են ինիցիատիվ խմբակներ, ուղարկում են ներդրավման բրիգադաներ՝ անհատականնե-

ըին կոլխոզները ներդրավելու համար, կոլխոզային «քավորներ» են ուղարկում անհատականների մոտ։ Դրա հետ մեկտեղ, մենք բոլշևիկներ չեյինք լինի, յեթե գեթ մեկ բուեյով սվաղեյինք այն փաստը, վոր անհատականը, թեկուզ և չքավոր, վորն աջակցում եւ կուլակին կոլխոզների դեմ պայքար մղելու, —այլ ևս չի կարող համարվել մեր հենարանն ու դաշնակիցը։

Մենք, ընկերներ, արդեն այժմ ունենք շատ նյութեր դատելու այն մասին, թե կոլխոզինարարության վերաբերյալ թեզիսների այդ հայտարարություններն ինչպես ընդունեց խորհրդային գյուղը Անշուշա գդվարությամբ կդանես ուրիշ մի այնպիսի վորոշում, վորն այնպես արագ արձագանք գտնենք աշ-շատավոր գլեւզացիության լայն մասսաների կողմից, ինչպես մեր այսորվա գեկուցվող թեզիսները կոլխոզինարարության մասին։

Բազմանում են այն փաստերը, վորոնք նման են հետեւյալին։

Մարտոիվանովկա գյուղի չքավորներն ու միջակները, հավաքվելով կոլխոզների հետ միասին, շակները, կոլխոզների հիմունքով հաշվելով բոլոր երենց գյուղի որինակի հիմունքով հաշվելով բոլոր երենց գյուղի որինակի հիմունքով ամբողջ ԽՍՀՄ վերաբերայն ցուցանիշները, վորոնք ամբողջ մըտմամբ բերված են մեր թեզիսներում, վորոշեցին մըտնել կոլխոզ, հարկավ, ինչպես պնդում եւ նրանց բանել կոլխոզ, արկած կողման պնդում եւ նրանց բանաձեր, «չքավորի և միջակ—անհատականի առջև կանաձեր, —կոլխոզին ոգնելու և ապա նրա մեջ միջակն այժմ մի կողմ կանգնել չեն կարող»։

Բելուսուսիայի Ստալինյան գյուղխորհրդում «կոմբան» արտելի կոլխոզների ընդհանուր ժողովն անհատականների հետ միասին վորոշում եւ.—«Հքավորն ու միջակն այժմ մի կողմ կանգնել չեն կարող»։ Կա-

ըելի յե կամ բանվոր դասակարգի և ամբողջ կոլխոզային գյուղացիության հետ լինել կոլխոզներին թեր, ոգնել նրանց և մտնել նրանց մեջ, կամ դեմ լինել ու կուլակների հետ»:

Այս արդեն մեր թեզիսները չեն: Այս այն ե, վոր վորոշել են կոլխոզնիկները չքավորների ու միջականհատականների հետ, քննելով կոլխոզինարարության վերաբերյալ թեզիսները, ըստ վորում այդ քննությունից հետո 12 անհատականներ—չքավորներ ու միջակներ հայտարարություն են տվել կոլխոզ մտնելու մասին:

Կոլխոզինարարության վերաբերյալ խորհրդների համագումարի վորոշման նախադիմի քննության այդպիսի որինակներ արգեն շատ կան, իսկ չե վոր քըննությունները դեռ նոր են սկսվում: Անկասկած ե, վոր այդ հարցի մասին խորհրդների համագումարն իր վորոշումն ընդունելուց հետո, այդ վորոշումը պիտի քննվի միլիոնավոր գյուղացիների կողմից:

Կրկնում եմ—մենք վոչ վոքի չենք շտապեցնում կոլխոզները մտնելու համար: Մենք, ինչպես և առաջ, կոլխոզ մտնելու կամավորության խախտման ամեն տեսակ փորձները պիտի պատժենք ամենադաժան կերպով: Բայց մենք չենք կարող անհատականից ծածկել այն փաստը, վոր նրանց կոլխոզ մտնելու ամեն մի ձգձգվող որը վնասում ե նենց նրանց, վորովհետեւ դանդաղեցնում ե նրանց բարեկեցության աճումը, վորովհետեւ յետ ե մզում նրանց սնտեսության վերելը, վորովհետեւ կոլխոզ մտնելու այդ ձգձգումն անհատականին զրկում ե արտելային խոշոր տնտեսության բոլոր առավելություններով ոգտվելու հնարավորությունից:

Մի շարք գեպօերում լինում ե այնպես, վոր կոլխոզնիկներն արգելքներ են հարուցում անհատականների կոլխոզ մտնելուն: Հստ յերկույթին դա առաջ ե գալիս նրանից, վոր կոլխոզնիկները վորոշ անվատահություն են տածում գեպի այն անհատականները, վորոնք արգեն յեղել են կոլխոզներում, բայց 1930 թվականի գարնանը դուրս են յեկել նըրանից:

Ահա փաստեր.—Ուրալում, մի կոլխոզում կոլխոզնիկները մերժեցին 16 անհատականների մուտքը, ընդունած բանաձեռում հայտարարելով, վոր «գարնանը դուրս եք յեկել, իսկ հիմա մենք ձեզ նորից չենք ընդունի, վորովհետև դուք անբարեհույս եք»: Հյուսիսային կովկասի մի կոլխոզում վորոշել են ընդունել իրենց մեջ մի անհատականի, վորը գարնանը դուրս ե յեկել կոլխոզից, քանի վոր նա իր դուրս գալով «մաս տվեց տնտեսությանը»: Բաշկիրիայի հանրապետության մեջ կոլխոզը մերժեց միջակին ընդունակությունները, վորովհետև սա անցյալ տարի ժողովներում դուրս եք յեկել կոլխոզի դեմ:

Այս տեսակետից, ընկերներ, մենք պետք ե ոգնենք անհատականներին, վերացնելով կոլխոզ մտնելու նրանց ճանապարհին հանդիպող բոլոր խոչնդությունները: Վերացնել այդ խոչնդունները—դա մեր պարագաները ե, հաղթահարել կոլխոզների փակտականությունն ե, վաճառքությունը—դա ևս մեր պարտականությունն ե, մենք այն պետք ե կատարենք, միաժամանակ նորից մենք այն պետք ե կատարենք, ասելով դեռ ևս տատանու նորից բացահայտը նաև իրենց ճանապարհի հարցը չըուծած չքավորներին ու միջակներին—անհատականներին.—«Ճեր կոլխոզ մանելու ուշացման յուրաքան-

Սաւը որը... զբկում ե ձեզ խոշոր, արտելային տընտեսության բոլոր առավելություններով անհապաղ ոգտվելու հսարավորությունից» (թեզիսներ):

VI. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԴԱՅՄԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏԵՄՊԼ

Մենք ձեզ հետ այսոր հաշվեցինք կոլխոզային շարժման զարգացման հիմնական հանրագումարները: Մենք ձեզ հետ վերլուծեցինք նրա հիմնական թուլությունները և համոզվեցինք, վոր այդ թուլություններն այնպես են, վորոնք կարող են հաղթահարվել վոր դրանք աճման թուլություններ են, վորոնք բըղխում են նրանից, վոր կոլխոզները դեռ մանկական շրջան են ապրում, առաջին քայլերն են անում: Մենք ձեզ հետ համոզվեցինք, վոր այդ թուլությունների դեմ կովելու համար պիտի վոտքի հանել ամբողջ կոլխոզային ակտիվին, այն ամենը, ինչ վոր լավագույնն ե կոլխոզային մասսայի մեջ:

Մենք ձեզ հետ վորոշեցինք ներկա մոմենտում մեր գլխավոր խնդիրը, առանց վորի լուծման չի կարող ամրապնդվել կոլխոզային շարժումը—ամենուրեք յեկամուտները վոչ թե ըստ շնչերի, այլ ըստ աշխատանքի բաշխելուն անցնելու խնդիրը, հսարավորին չափ լայն կերպով գործարքային մաստեմին անցնելու խնդիրը: Քննելով մեքենա-արակտորային կայանների, իբրև կոլխոզային տնտեսությունների շտաբների զարգացումը, մենք յեկանք այն յեզրակացության, վոր հսկամյակի վերջում մեքենա-արակտորային կայանները 3 միլիոն հեկտարի վոլսարեն կընդգրկեն 70-80 միլիոն հեկտար կոլխոզային ցանքեր:

Տալով կոլխոզների զարգացման հանրագումար-

ները, մենք մի շաբք յեզրակացություններ արինք գյուղացիների այն մասի վերաբերմամբ, վորը դեռ տատանվում ե, ըստ վորում այստեղ գլխավոր յեզրակացությունը հանգում ե նրան, վոր չքավոր և միջակ—անհատականը, վորն ոգնում ե կուլակին պայքարելու կոլխոզների դեմ, դադարաւմ ե բանվոր դասակարգի դաշնակիցը լինելուց:

Սակայն, ընկերներ, մեր կողմից սխալ կլիներ, յեթե մենք սահմանափակեցիք միայն դրանով, յեթե մենք չհամեմատեցինք այն, թե ինչ ե կատարվում գյուղատնտեսության բնագավառում մեր յերկրում և ուրիշ յերկրներում:

Մենք ստեղծում ենք աշխարհում ամենախոշոր գյուղատնտեսական արտադրությունը: Մենք այդ տնտեսությունը հիմնավորում ենք իրոք ժամանակակից առաջավոր տեխնիկական բազայով: Մենք դրան կից առաջավոր տեխնիկական բազայով: Մենք դրան կիսանենք կուլակին վորպես դասակարգ վերացնելու միջոցով, մանր տնտեսությունները կոլխոզներում համախմբելու հիմունքով, միաժամանակ սովորողների շինարարությամբ:

Միայն մենք չենք կառուցում խոշոր տնտեսություն յերկրագործության մեջ: Կավիտալիզմն ել ե ստեղծում գյուղատնտեսության մեջ խոշոր տնտեսություն: Մենք սխալ արած կլիներնք, յեթե վերջում չտայինք հանրագումար այն մասին, թե ինչպես ե կառուցվում ըստ անտեսությունը խորհրդային յերկրում, խորհրդային իշխանության որով և ինչպես նաև, խոշոր արդային իշխանության կազմակերպվում ե կապիտալիզմի տնտեսությունը, կազմակերպվում ե կապիտալիզմի յերկրներում, այն ել ամենաառաջավոր կապիտալիզմական յերկրում—Հյուս. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում:

Խնդրի եյությունը նբանումն ե կայանում, վոր

այժմ, քան յերբեք, մեկ-մեկու հակադրելի յեն յեր-
կրագործության մեջ խոշոր տնտեսություն ստեղծե-
լու յերկու ուղիները—կապիտալիստական ուղին, վո-
րոն ամենից լավ ներկայացվում ե Հյուս. Ամերիկայի
Միացյալ Նահանգների կողմից և սոցիալիստական
ուղին, վոր ներկայացվում ե Խորհրդային Միությամբ:
Բոլորին հայտնի յեն այն հիմնական փաստերը,
վորոնք ցույց են տալիս, թե ինչ ճանապարհով ե
հաղթում Հյուս. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների
խոշոր տնտեսությունը: Այդ փաստերը հետևյալնե-
րըն են.—

1) Տասնամյակի ընթացքում գյուղատնտեսու-
թյան մեջ ներառելով համարյա մեկ միլիոն տրակ-
տոր, Հյուս. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները յեր-
կրագործության կապիտալիստական գարգացման ու-
ղիներում կարողացան իրենց ցանքերի տարածու-
թյունն ավելացնել միայն 4 միլիոն հեկտարով:

2) Մեկ միլիոն տրակտորի գոյություն դեպքում
գյուղացիական տնտեսությունների ջախջախիչ մեծա-
մասնությունը, առնվազն $\frac{4}{5}$ -ը (այն բոլոր տնտեսու-
թյունները, վորոնք 75 հեկտարից պակաս ունեն) չի
կարող ոգտվել տրակտորի առավելություններով:

3) Ըստ պաշտոնական տվյալների, ֆերմերական
տնտեսությունների հարկերը հասնում են մինչև ամ-
բողջ ֆերմերական յեկամուտների $\frac{1}{3}$ -ից— $\frac{2}{3}$ -ին:

4) Վերջին տասնամյակում ֆերմերական արն-
տեսությունների յուրաքանչյուր հազարից գոնե 200-ը
զանազան պատճառներով ծախվել են. նրանցից 123-ը
—սնանկանալու հետևանքով:

5) Արդյունաբերության արտադրանքի և գյու-
ղատնտեսական ծագում ունեցող ապրանքների գնե-
առում ե Յեթե կուռակցական հա-

մագումարում յես զեկուցում եյի այն մասին, վոր
Հյուսիսային Ամերիկա. Միացյալ Նահանգների արդյու-
նաբերական գները նախապատերազմյան գների հա-
ղեղ բարձրացել են 60 տոկոսով, իսկ գյուղատնտե-
սական գները—միայն 30 տոկոսով, ապա այժմ դը-
րան պիտի ավելացնել այն փաստը, վոր առ 1930
թվի դեկտեմբերը հացահատիկների և բամբակի գը-
ներն ընկել են $\frac{1}{5}$ -ով՝ նախապատերազմյանի հան-
գեղ, այն ժամանակ, յերբ մանրածախս արդյունա-
բերական գներն ընկել են համեմատաբար ավելի չըն-
չն չափով:

Կապիտալիզմի ձգձգվող ճնշաժամը մի առան-
ձին սրվածությամբ հարվածեց հենց ֆերմերական
տնտեսության: Յեթե որինակներ վնասենք, թե Հյուս.
Ամեր. Միացյալ Նահանգներում ինչ են ապրում մանր
ֆերմերներն, ապա այդ որինակները կգտնվեն միայն
այն ժամանակ, յերբ կապիտալիզմն իրեն ճանապարհ
և հարթում գյուղացիներին իրենց դաշտերից ուղղա-
կի բացահայտ կերպով վարելու միջոցով: Այս
փաստերի ամբողջ ույժը հայտաբերվեց այս գարնա-
նը, մի առանձին ցայտունությամբ, նախ՝ արդյունա-
բերական ընդհանուր ճնշաժամի, յերկրորդ՝ մասնա-
կի յերաշտի հետևանքով, վորը Միացյալ Նահանգնե-
կի յերաշտի հետևանքով, վորը Միացյալ Նահանգնե-
կում վասեց զգալի քանակությամբ ֆերմերական
տնտեսությունների: Ըստ պաշտոնական տվյալների,
յերաշտի և ընդհանուր արդյունաբերական ճնշաժա-
մի հետևանքով ներկա մամենտում տիրում ե մի այն-
պիսի դրություն, վոր ֆերմերների մինչ կեսը մասամբ
պիտի դրություն, վոր ֆերմերների մինչ կեսը մասամբ
չունեն միջոցներ գարնանցանի համար, մասամբ
միջոցներ չունեն պարտքերը տալու համար (իսկ
այնտեղ պարտքերը չեն գանձվում այնպես, ինչպես
մեզ մոտ), մասամբ ել քաղցած են: Միացյալ Նա-
հանգական մասամբ ել քաղցած այն պարտքերը տալու համար (իսկ

հանգների բոլոր քաղաքներում ցուցադրվեց Կարմիր Խաչի կինոնկարը, վորը ցույց ե տալիս ուռած գուրզ մանուկներ, հազարավոր սատկած ծիյեր և ջորիներ, վորոնք ընկած են ճանապարհի ծայրերին և բոլորովին քայլայված, շարժվելու հազիվ ընդունակ մարդկանց: Կարմիր Խաչի այս ֆիլմն ամերիկական կապիտալիստներին բարեգործական կոչ ե անում, վորովնետև կառավարությունը մերժեց ովնել քաղցած ֆերմերներին:

Թվում ե թե մի այսպիսի յերկրում, ինչպիսին ե Ամերիկան, գյուղատնտեսական ամեն տեսակ մթերքների իսկական ավելցուկներով (գուշ գիտեք, վոր այդ յերկրի յերկրագործության մինիստրի գլխավոր հոգսն ե կրծատել ցանքսերի տարածությունը), մոտիկ գտնվող Կանադայով, վորտեղ շոգեմեքենաների վառարանները հարմարեցվում են ցորենի վառելիքի համար,—այդպիսի յերկրում կարող եր լիակատար ու բազմակողմանի ովնություն հասցվել ֆերմերներին:

Իսկ իրականում ֆերմերներին ովնելու միակ ձեն այն ե յեղել, վոր ստեղծվել ե ֆերմերական բյուրո, ճիշտն ասած մեծ կապիտալով—500 միլիոն դոլար: Ութը տարի վեճ եր տեղի ունենում այդ բյուրոյի ստեղծման մասին: Վերջապես, նա ստեղծվեց, բայց նրա ամբողջ գործունեյությունն այն յեղավ, վոր նա սպեկուլյատիվ գներով հարուստ ֆերմերներից գնեց 250 միլիոն փուլթ ցորեն: Չպետք ե լինել մարդարե, վորպեսզի նախատեսնել, վոր այդ 250 միլիոն փուլթը վերջ ի վերջո ամերիկական սպեկուլյանտները կնետեն յեվրոպական շուկաները և ահա այդ ժամանակ կալսվի ցորենի իսկական դեմպինգը: Սա կապիտալիստների տերմինոլոգիայով կոչվում ե ոգնություն ֆերմերներին, թեև ի հարկ մեզ համար,

Հգիտենալով բուրժուական քաղաքագետների տերմինոլոգիայի նրբությունները, դժվար ե հասկանալ, թե ինչ ոգուտ ունի սովոր ֆերմերը նրանից, վոր ֆերմերների ամերիկական բյուրոն հարուստ ֆերմերներից գնել ե 150 միլիոն փուլթ ցորեն:

Բացի դրանից, կոնգրեսն ընդունել եր մի առաջարկ, ֆերմերներին չնշին ոգնություն հասցնելու մասին: Բայց այս խոճուկ վողորմությունն ել անընդունելի ե համարել Միացյալ Նահանգների պրեզիդենտը պարունակությունը՝ նա դեմ ե դուրս յեկել ֆերմերներին ոգնելու համար 45 միլիոն դոլար բաց թողնելու առաջարկին, պաշտպանելով իր բացասական վերաբերմունքը նրանով, վոր չյոււն Ամերիկան վերաբերմունքը միացյալ Նահանգներում «ժողովուրդը պետք ե աջակցե կառավարության, բայց կառավարությունը չպետք ե աջակցե ժողովրդին»: (Դահլիճում շարժում, ծիծաղ):

Այս տեսակետը հիմնավորվում եր նրանով, վոր իբր թե սովոր ֆերմերներին պետք ե ոգնության գա մասնավոր բարեգործությունը: Իսկապես այդ տեսակետն ի հարկե առաջացել ե նրանից, վոր ամերիկական կառավարական վերնախավը, ամերիկական պլուտոկրատիան կարծում ե, թե ճկնաժամից կան պլուտոկրատիան կարծում ե, միլիոնավոր ֆերմերների քայլայումը, վորպեսզի այդ ֆերմերների վրա ծնվեն տասնյակ հազարավոր կապիտական իսոցը տնտեսություններ: Յեվ այդ տալիստական խոշոր տնտեսությունները մինչեւ խոճուկ վշրանքները փաստորեն չեն համնի մինչեւ աղքատ ու քայլայված ֆերմերները, վորովիետե այդ ոգնությունը տրվում ե վորպես փոխառություն, վորը ոգնությունը տրվում է վորպես փոխառություն, վորը պատի ապահովի 1931 թվի բերքից առաջին գրավիտականներով, ուրիշ խոսքով, այդ ոգնությունը պիտի

տրվի նրանց, ովքեր կվերադարձնեն վարկերը, իսկ այդպիսիներն ի հարկե նրանք չեն, ում տնտեսությունը վերջին, ճգնաժամի ու քաղցի միացյալ հարվածներն ե ստանում:

Այսպես, յերկու տնտեսակարգ, գյուղատնտեսության զարգացման յերկու տիպ հակադրված են մեկմեկու, այնպիսի ուժով և պայծառությամբ և կարելի յե ասել՝ պարզությամբ, ինչպես մինչև այժմ չի յեղել յերբեք:

Խոշոր տնտեսություն ստեղծելու մեր ուղին պարզ ե:

Նրան ստուգեցին, իրենց փորձով տեսան և հավանություն տվին միլիոնավոր գյուղացիներ:

Այդ—կոլեկտիվացման ավարտման ուղին և այս հնգամյակում:

Այդ—միաժամանակ սովորողների ու կոլխոզների շինարարության ուղին ե:

Այդ—մեքենա-տրակտորային կայանների ծավալման ուղին ե, այսպես, վոր հնդամյալի վերջում նրանցով ընդգրկվի 70—80 միլիոն հեկտար:

Այդ—մանր տնտեսության աղքատության լիկվիդացիայի ուղին ե, կուլակային ստրկության վոչնչացման, մանր տնտեսության տաժանակիր աշխատանքից ազատվելու ուղին ե:

Այդ—կուլակի իբր դասակարգի վերացման ուղին ե:

Մեր ուղին—խորհրդային ուղին, սոցիալիստական ուղին, սովորողային և կոլխոզային շինարարության ուղին հավանություն և գտել և ընդունվել եմիլիոնների կողմից:

Նրանց ուղին—ամերիկականը, կապիտալիստականը—միլիոնավոր մանր ֆերմերների քայրայման,

աղքատացման և քաղցի ուղին ե, տասնյակ հաեաբների միաժամանակ հարստացումով հանդելու:

Ամբողջ աշխարհը հնարավորություն ունի համեմատել այս յերկու ուղիները:

Այս փաստը, վոր կոլխոզնիկները,—խորհրդային իշխանության լավագույն և ամուր հենարանը—պատրաստվում են 1931 թվականի գարնանը ցանել ԽՍՀՄ ամբողջ ցանքային տարածության կեսը, ամենից լավ ցույց ե տալիս, վոր կոլխոզային շարժման զարգացման հետեանքով ԽՍՀՄ-նը վճռում ե ամենադժվարն այն խնդիրներից, վորոնք կանգնել են պրոլետարական դիկտատորայի, բանվորա-գյուղացիական իշխանության առջև:

Ընկ. Լենինն այսպես եր ասում.—«Յեթե միայն հաջողվի ընկերական, արտելային տնտեսության ոգնությամբ ոգնել գյուղացուն, միայն այն ժամանակ բանվոր դասակարգը, վորն իր ձեռքում պահում և պետական իշխանությունը, իսկապես կապացուցեագյուղացուն իրեն իրավացիությունը, իսկապես հաստատուն կերպով, ինչպես պետք ե, իր կողմը կգրավե բազմամիլիոն գյուղացիական մասսային»:

Այս բեկման հանրագումարը, վորը գյուղում տեղի ունեցավ կոլխոզների զարգացման հետևանքով—ամենից լավ ձեակերպվում են լենինյան այս խոսքերով:

Բանվոր դասակարգն արդեն ապացուցեց գյուղացիների տասնյակ միլիոններին իրեն իրավացիությունը և հենց դրանով մեր գործը դառնում ե աթյունի անհաղթելի, քան յերբեք (բուռն ծափակելի անհաղթելի, քան յերբեք):

29. Ամբասդիր Խորհրդները (պիտօնա) 10
 30. Ռւասիմով.—Կուլակովյան վերտառումը և Խորհրդների խըն-
 դիքները . 7
 31. Թաստեցյան.—Համատարած կոլեկտիվացման ավարտումը և
 1931 թ. գարնանացանի կամպանիայի խնդիրները . 10
 32. Կատիրով.—Բոլեկլյան յերկրորդ գարնան մարտական խնդիր
 ները . 5
 33. Վառկանցյան—1931 թ. գարնանացանի կամպանիայի դրբ
 նական խնդիրները . 5
 34. Նոր կենցաղի յերգեց . 20
 35. Աօօօ Լուսեց.—Բանաստեղծությունները . 20
 36. Լ. Զայշարին.—Հացահատիկի ֆաբրիկա («Դիբանա»
 սովորողի մասին) . 10
 37. Ա. Ա. Մելքիորի.—Կուլտուրական շինարարության խնդիր-
 ները . 7
 38. Պ. Յալցին.—Գալիերի փոհմակը պիեսն Յ պոր . 25
 39. Ա. Մավլան.—Համկոմկուսի (բ) ԿԿ-ի և ԿՊՀ 1930 թ.
 դեկտեմբերյան պլենումի արդյունքները . 5
 40. Պյուլայաններ 1. Վասկանյան—Գյուղանահռության ժա-
 ռատունները չուսնային կովկասում և նրանց դեմ կավելու-
 գիլավոր միջացները . 15
 41. Պ. Վիլման.—Միլիոնները զսորի հանենք քյուրոկրատիզմի
 դեմ պարագում . 15
 42. Ա. Յակովիլի—Կովկասյին շինարարության մասին . 15

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ ՅԵՎ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՒՅՍ ԿՏԵՍՆԵՆ

- Հյուս. Կովկ. հարկ. պրոլետարողների ռասոցիացիայի անդամների պ-
 վածքները
- 16-րդ կուսամագումարի արդյունքները
- Հյուսիսային կովկասի հնգամակը.—արդյունաբերություն:
- Խոզաբուծության կաղմակերպումը կովկասում:
- Կերպ հարցը և սիլսոսացումը:
- Կմեղանաբուծության ավագ բանվորների պարտկանույթունները:
- Ջենարլ ծխախոտագուցության համար:
- Բազմաբուծություն:
- Աշխատանքի կաղմակերպումը յեզ յնկամտների բաժանումը կովկ-
 ասում. Լովագում կովկասյների փոքրը չուս. Կովկասում:
- Տրանսպորտ և կարիքը. տեխնիկական ձեռնարկ:
- Կոմունիզմ և կուսակցության խնդիրները:
 «Կմիմ» Ռոտոն - Դ., Բուդենովսկի պր., 60, Կրայնացիզատ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0209863

С.Х.2.

30850

30.722

О КОЛХОЗНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ

(ДОКЛАД НАРКОМЗЕМА СССР тов. ЯКОВЛЕВА на
VI ВСЕСОЮЗНОМ СЕЗДЕ СОВЕТОВ)

на армянском языке